

Tisztelt Miskolci Törvényszék!

Alulírott **I. r., II. r., III. r., IV. r., V. r. felperesek** – az 1. számon csatolt meghatalmazásokkal igazolt jogi képviselőnk útján – [települési] **Önkormányzat I. r., [települési] Körjegyző II. r., a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal** (cím: 3525 Miskolc, Városház tér 1.) **III. r., a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kórház és Egyetemi Oktató Kórház** (3526 Miskolc, Szentpéteri kapu 72-76.) **IV. r. alperesekkel szemben,**

az Alaptörvény I. cikk (1), II. cikk, VI. cikk (1), XV. cikk (1), (2), XVI. cikk (1), XXIV. cikk (1), XXVIII. cikk (7) bekezdései, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 2:42. § (2), 2:43. § b) és c) pontja, 2:51. § 2:52. § és 2:54. § szakaszai, illetve – az I-II. felperesek tekintetében – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 75. § (1), 76. §, 84. § (1) bekezdései, valamint az Egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 4. § b), c), h), és k) pontjai, 8. § e) pontja és 10. § (1) bekezdése, 24. § b) pontja, 25. § (1) b) pontja alapján

keresettel

fordulunk a T. Törvényszékhez, és **kérjük**, hogy az új Ptk. 2:51. §-a és 2:52. §-a, illetve – az I-II. r. felperesek tekintetében részben – a régi Ptk 84. § (1) bekezdése alapján:

- 1) **állapítsa meg**, hogy I. r. alperes megsértette a felperesek magán- és családi élethez fűződő jogát, valamint az V. r. felperes védelemhez és gondoskodáshoz való jogát azzal, hogy
 - az általa foglalkoztatott védőnő kvázi hatósági fellépése során elmulasztotta a fokozatosság elvének érvényesítését és
 - az általa fenntartott gyermekjóléti szolgáltató megsértette a fokozatosság elvét és elmulasztotta az alapellátást valamint a szülők támogatását és segítségét annak érdekében, hogy a kiemelt gyermekeik hazafogadására képessé váljanak.
- 2) **állapítsa meg**, hogy az I. r. alperes a felperesek egyenlő bánásmódhoz való jogát is megsértette azzal, hogy alapvető jogok gyakorlásával összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetésben részesítette őket, továbbá a felperesi szülők egyenlő bánásmódhoz való jogát azzal is megsértette, hogy az általa foglalkoztatott védőnő és az általa fenntartott gyermekjóléti szolgáltató emberi méltóságot sértő magatartást tanúsított, amivel szemben elmulasztott fellépni, és mindezzel zaklatásban is részesítette őket;
- 3) **állapítsa meg**, hogy a II. r. alperes megsértette az I-II. r. felperesek magán- és családi élethez fűződő jogát azzal, hogy I. r. felperes [I.-vel] való terhessége során elmulasztotta a gyermekjóléti szolgáltató alapellátása megfelelő színvonalának ellenőrzését, [I.] magzat vonatkozásában megsértette a fokozatosság elvét és indokolatlanul szigorúan szabályozta a felperesi szülők gyermekükkel való kapcsolattartását;

- 4) **állapítsa meg**, hogy a II. r. alperes megsértette az I-II. r. felperesek tisztességes eljáráshoz való jogát azzal, hogy nem biztosította részükre a részrehajlásmentes eljárást, nem indokolta megfelelően határozatát és azt késedelmesen hozta meg;
- 5) **állapítsa meg**, hogy a II. r. alperes az I-II. r. felperesek egyenlő bánásmódhoz való jogát is megsértette azzal, hogy alapvető jogok gyakorlásával összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetésben részesítette őket, továbbá I-II. r. felperesek egyenlő bánásmódhoz való jogát azzal is megsértette, hogy határozatában átvette a védőnő és a családgondozó előítéletes, megalázó megjegyzéseit, és ezzel zaklatásban is részesítette őket;
- 6) **állapítsa meg**, hogy III. r. alperes megsértette a felperesek magán- és családi élethez fűződő jogát, továbbá az V. r. felperes védelemhez és gondoskodáshoz való jogát azzal, hogy elmulasztotta a gyermekjóléti szolgáltató alapellátása megfelelő színvonalának ellenőrzését, megsértette a fokozatosság elvét és indokolatlanul szigorúan szabályozza a felperesi szülők gyermekeikkel való kapcsolattartását;
- 7) **állapítsa meg**, hogy III. r. alperes megsértette a felperesek tisztességes eljáráshoz való jogát azzal, hogy nem biztosította részükre a részrehajlásmentes eljárást, határozatait nem indokolta megfelelően, az ideiglenes hatályú elhelyezésről és a nevelésbe vételről szóló határozatait késedelmesen hozta meg és közölte, továbbá a felperesek jogorvoslathoz való jogát is megsértette azzal, hogy határozatait késedelmesen hozta és közölte;
- 8) **állapítsa meg**, hogy a III. r. alperes a felperesek egyenlő bánásmódhoz való jogát is megsértette azzal, hogy alapvető jogok gyakorlásával összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetésben részesítette őket, továbbá a felperesi szülők egyenlő bánásmódhoz való jogát azzal is megsértette, hogy határozataiban átvette a védőnő és a családgondozó előítéletes, megalázó, a gyermekvédelmi intézkedés szempontjából irreleváns megjegyzéseit, és ezzel zaklatásban is részesítette őket;
- 9) **állapítsa meg**, hogy a IV. r. alperes megsértette a felperesek magán- és családi élethez fűződő jogát, V. r. felperes védelemhez és gondoskodáshoz való jogát azzal, hogy hatósági jogkör hiányában, hatósági határozat nélkül az újszülött gyermekeket a kórházban visszatartotta és ezáltal ténylegesen elszakította a szülőket és újszülött gyermekeiket egymástól;
- 10) **állapítsa meg**, hogy a IV. r. alperes a felperesek egyenlő bánásmódhoz való jogát is megsértette azzal, hogy alapvető jogok gyakorlásával összefüggésben közvetlen hátrányos megkülönböztetésben részesítette őket;
- 11) **tiltsa el** az I. és III-IV. r. alpereseket a további jogsértésektől (új Ptk. 2:51.§ (1) b));
- 12) az eltiltás körében **kötelezze** az I. r. alperest, hogy az alkalmazásában álló védőnő és gyermekjóléti szolgáltató munkatársa, a III. r. alperest, hogy a felügyelete alatt álló Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Tiszaújvárosi Járási Hivatalának Gyámügyi Osztálya (továbbiakban: Tiszaújvárosi Gyámhivatal) vezetője, a IV. r. alperest pedig arra, hogy a [kórházi munkavállaló] az ítélet jogerőre emelkedésétől számított egy éven belül antidiszkriminációs illetve interkulturális kommunikációs tréningen vegyen részt (új Ptk. 2:51.§ (1) b));
- 13) **kötelezze** I. és III-IV. r. alpereseket arra, hogy saját honlapjukon tegyék közzé a Törvényszék ítéletének a jogsértést megállapító és a jogsértéstől eltiltó,

- valamint további objektív szankciókat tartalmazó rendelkezését, **kötelezze** ezen alpereseket arra is, hogy az ítélet ezen rendelkezéseit 15 napon belül írásban közöljék a Magyar Távirati Irodával (új Ptk. 2:51.§ (1) c));
- 14) **egyetemlegesen kötelezze** az alpereseket az I-II. r. felperesek részére [I.] nevű gyermeküket érintő jogsértő gyakorlat kapcsán, fejenként 2.000.000 Ft azaz kettőmillió forint nemvagyoni kártérítés megfizetésére (régí Ptk. 84. § (1) e));
- 15) **egyetemlegesen kötelezze** az I. és III-IV. r. alpereseket az I-II. r. felperesek részére [B.] nevű gyermeküket érintő jogsértő gyakorlat kapcsán, továbbá a III-V. r. felperesek részére, fejenként 2.000.000 Ft azaz kettőmillió forint sérelemdíj megfizetésére (új Ptk. 2:52.§);
- 16) **kötelezze** az alpereseket a perrel felmerülő költségek viselésére!

I. Felperesi és alperesi pertársaság

A felperesi és az alperesi pertársaság egyaránt a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. tv. 51. § c) pontján alapul, tekintettel arra, hogy a perbeli követelések hasonló ténybeli és jogi alapból erednek, és ugyanannak a bíróságnak az illetékessége a 40. § rendelkezéseinek alkalmazása nélkül is mindegyik alperessel szemben megállapítható.

Az alperesek személye:

Az I. r. alperes három különböző minőségében felelős a felperesekkel szemben elkövetett személyiségi jogi jogsértésekért. Felelős a települési védőnő védőnői jogkörében elkövetett jogsértéseiért, annak munkáltatójaként; felel továbbá a helyi gyermekjóléti szolgáltató jogsértő magatartásáért annak fenntartójaként (ld. 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv) 13. § (1) 8. pont: „helyi önkormányzati feladatok különösen: gyermekjóléti szolgáltatások és ellátások”; a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. tv. (a továbbiakban: Gyvt) 94-94/A. §§), és munkáltatójaként; harmadrészt a Gyvt. külön megfogalmazza (104. §) a települési önkormányzatok fenntartói felelősségét az általuk fenntartott intézmények törvényes működése és szakmai programja tekintetében.

A III. r. alperes mint felettes szerv felel a Tiszaújvárosi Gyámhivatal által megvalósított jogsértésekért.

I. és II. r. felperesek [I.] nevű gyermekét 2012-ben még a jegyzői gyámhatóság, azaz a II. r. alperes határozatával helyezték el ideiglenes hatállyal. Ennek megfelelően a II. r. alperes is felelősséggel tartozik a gyámhatósági jogkörben megvalósított személyiségi jogsértésekért.

I. A kereset ténybeli alapja

A felperesek követeléseinek ténybeli alapjának nagyfokú hasonlósága – közös elemek

A felpereseket két szülőpár, és a III-IV. r. felperesi szülők legkisebb gyermeke, [V. r. felperes] alkotja. A felperesi szülők valamennyien a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei [településen] élnek, roma származású (vagy a környezetük által annak tekintett), mélyszegénységben, szegényes lakhatási körülmények között élő, alacsony iskolázottságú emberek, akik körülményeik folytán alacsony jogérvényesítési képességgel rendelkeznek.

A felperesek legkisebb gyermekeit (összesen három gyermek) 2012 és 2014 között a gyermekvédelmi rendszer szereplői újszülött korukban kényszerrel, a szülők akarata ellenére elszakították szüleiktől, ők azóta szakellátásban nevelkednek V. r. felperes kivételével, akinek nevelésbe vételét 2016. március 25-én szüntette meg a tiszaujvárosi gyámhivatal. Azóta az V. r. felperes ismét vérszerinti családjában nevelkedik, a szülői felügyeleti jog III-IV. r. felpereseket 2016. április 1-i hatállyal ismét megilleti.

A felperesi szülők, illetve tőlük hatósági intézkedésekkel elszakított gyermekeik **ugyanannak az alapvető emberi jogokat sértő gyakorlatnak az elszenvedői**, amelyben a személyiségi jogsértéseket a gyermekvédelmi rendszer szereplői: a [települési] védőnő, a helyi gyermekjóléti szolgáltató munkatársa és a helyi önkormányzat mint munkáltató és szakmai felügyelő, a gyámhatóság, valamint a miskolci kórház személyzete követnek el.

Az újszülötteket mindhárom esetben a kórház tartotta vissza, hatósági határozat nélkül, ugyanis a határozatok később születtek, minthogy az édesanyákat a kórházból újszülött gyermekük nélkül hazaküldték volna. Az utólag született gyámhatósági határozatok szerint a gyermekek családi környezetben való veszélyeztetettségét és a családból való kiemelését mindhárom esetben a szülők szegényes anyagi körülményei, elsősorban szegényes lakhatási körülményei, valamint életvezetése (pl. munkanélküliség), illetve az állítólagos „elhanyagolt” körülmények alapozták meg. Az eljárás során egyik esetben sem merült fel más, kiemelésre okot adó, veszélyeztető körülmény, mint például, hogy bármelyik szülő a nagyobb gyermekeit bántalmazta, abuzálta volna.

Közös jellemző a két család esetében, hogy a védőnő, a gyermekjóléti szolgáltató és a gyámhatóság által veszélyeztetettségnek minősített körülmények a gyermekek születése előtt hónapokkal – legkésőbb a terhesség ismertté válásától, – ismertek voltak a gyermekvédelmi rendszer szereplői számára, akik azonban – a gyermekvédelmi alapelvekkel és törvényi szabályokkal ellentétesen – semmiféle hatékony lépést nem tettek a két család megsegítésére, a korábban született és a születendő gyermekek családban való nevelkedésének támogatása érdekében.

Ellenkezőleg: valamennyien fenyegető, zaklató magatartást tanúsítottak a szülőkkel szemben, és már hónapokkal a születés előtt tényként kezelték, hogy az újszülöttet a

szüleik nem vihetik haza a kórházból. A várandós anyák tehát körülményeik javításához hozzájáruló segítség helyett fenyegetettségben, súlyos stresszben töltötték várandósságuk idejét. Az, hogy a szülőket újszülötteiktől születésük után néhány nappal, kényszerrel megfosztották, valamennyi szülőt rendkívüli módon megviselte érzelmileg, lelkiileg és fizikailag. Majd, a kiemelés követően a gyermekjóléti szolgáltató a szülők minden erőfeszítése ellenére, egyik gyermek ideiglenes elhelyezése után sem tette meg a törvény által előírt intézkedéseket annak érdekében, hogy a szülők mielőbb képessé váljanak a gyermekeik hazafogadására; és a hatóság a szülők önerejéből megtett erőfeszítései ellenére sem gondozta haza egyiküket sem. (Az V. r. felperes sem jelent kivételt, hiszen az ő hazagondozására sem a gyermekjóléti szolgálat illetve a gyámhatóság kezdeményezésére, hanem a gyermek gyermekvédelmi gyámja javaslatára került sor; nem a nevelésbe vétele felülvizsgálata során, hanem a gyám által kezdeményezett új közigazgatási eljárás során.)

A szülők egy ideig egyáltalán nem tudtak kapcsolatot tartani a születéskor tőlük elszakított csecsemőkkel (jellemző, hogy a határozatok kézbesítése pillanatáig a gyerekek tartózkodási helyéről sem volt tudomásuk), és a gyermekek nevelésbe vétele óta is indokolatlanul korlátozott mértékben gyakorolhatják a kapcsolattartási jogukat.

[...] 2014. márciusában értesítette a Társaság a Szabadságjogokért Közhasznú Egyesület (TASZ), emberi jogi szervezet munkatársait arról, hogy álláspontja szerint a [települési] roma családokkal szemben visszaszámított gyermekvédelmi gyakorlat zajlik a településen: számos roma családból, tudomása szerint kizárólag roma családokból emeltek ki gyermekeket a közelmúltban. A TASZ munkatársai a településen, az érintett családoknál tett látogatást követően úgy döntöttek, hogy rendszeres személyes látogatásokkal, később terepmunkával feltárják a roma nemzetiségi vezető által diszkriminatívnak érzékelt gyermekkiemelési gyakorlatot. Miután megalapozottnak tartották a panaszokat, egyes családoknak jogi segítséget nyújtottak a gyermekvédelmi közigazgatási ügyekben. A felperesi szülőket és más szülőket a TASZ-szal való együttműködésük miatt azóta több alkalommal érte fenyegetés.

A TASZ munkatársai által részletesen feltárt tényállás alapján megállapítható, hogy a felperesi szülők – az egyes esetekben eltérő, alább ismertetett részletek mellett – a magán- és családi élet tiszteltetéséhez fűződő, és más, szintén az egyenlő emberi méltóságból fakadó alapjogokat sértő egységes gyakorlatnak az áldozatai.

A jogsértő gyakorlatot az alábbiakban felperesi szülőpáronként és újszülött korukban tőlük kényszerrel elválasztott gyermekeik történetének ismertetésével részletesen mutatjuk be:

1. felperesi szülőpár:

I. r. felperes, édesanya, II. r. felperes, édesapa

Újszülött korukban elválasztott gyermekeik: [I.] (szül. 2012.) és [B.] (szül. 2014.)

A) [I.] (szül. 2012.)

A szülők nagyobb gyermekei, 2007-ben, 2008-ban, illetve 2010-ben születtek, és 2012. május 31-ig a vérszerinti családjukban nevelkedtek. A helyi gyermekjóléti szolgáltató nem talált semmi kivetnivalót a család életében, mígnem 2011 szeptemberében az I. r. felperes édesanya újabb terhességéről tájékoztatta a védőnőt (védőnői jelzés, 2011.09.30., csatolva 2. sz. mellékletként¹). Ezt követően azonban az I. r. felperes, mivel magzati mozgást nem észlelt, egy héttel később arról számolt be a helyi települési védőnőnek, hogy vélhetően mégsem várandós. Ekkor a védőnő – a kismama támogatása, érzelmi-pszichés segítése helyett - zaklató, támadó attitűdöt vett fel. A terhességről való értesülést követő – a családgondozónak írt – jelzésében (csatolva 3. sz. mellékletként) felrótta [I. r. felperesnek], hogy nem biztos várandós állapotában. A jelzés továbbá mind a szülőkre, mind az „életformájukra” és gyermekvállalásukra degradáló, előítéletes megjegyzéseket tesz: az anya „*Mater – elmondása szerint (2011.09.14-én közölte velem!), - újra várandós. Az anya alacsony intellektusú, alulszociálizált. (...) Ekkor azt mondta, hogy már mozog a magzata. Majd egy hét elteltével közölte, hogy nem magzat mozgást észlelt. Megjegyzem, hogy az anya már szült három gyermeket.*” A védőnő kifejti, hogy az apának az előző házasságából vannak gyermekei, így „*ha [I. r. felperes] valójában várandós, akkor a tizedik gyermek születik egy olyan családba, ahol jelenleg is megélhetési gondok vannak, annak ellenére, hogy a szülők ezt nem érzékelik.*” A védőnő jelzéséből nem pusztán a szegénységben élő, roma szülők gyermekvállalási szokásaival szembeni előítéletek tükröződnek, az ténybeli csúsztatást is tartalmaz. A védőnő ugyanis tisztában volt azzal, hogy a II. r. felperes előző házasságából született gyermekei az anyai nagyszülőkkel élnek más településen, az I. r. felperessel közös háztartásba tehát a negyedik és nem a tizedik gyermek születését várták.

Az I. r. felperes beszámolója szerint a terhesgondozás egész folyamata ebben a megalázó, fenyegető légkörben telt el: míg az anya az együttműködés jegyében rögtön a várandósság első észlelésekor hírt adott a védőnőnek, az első pillanattól kezdve megalázó megjegyzéseket és a gyerekek kiemelésével való fenyegetéseket kellett elviselniük. Az egyik vizsgálaton a védőnő egész egyszerűen „büdösnek” nevezte az édesanyát, és közölte: „*ha rajta állna, nem vizsgálná meg*”. Az édesanyának mindez olyan megalázó volt, hogy – ugyan nem merte kikérni magának a megszügyenítő bánásmódot, - ettől kezdve valóban kevésbé rendszeresen járt a terhesgondozásra.

Ezt követően a védőnő mind szóban, mind írásban szülői hanyagságnak titulálta és kifogásolta a szűrővizsgálatok elmaradását (lásd későbbi jelzések és a majdani kiemelés indokolása), az együttműködés hiányát, sőt az anyát rendszeresen szavahihetetlenséggel vádolta („*az anya valószínűleg várandós, nekem tagadja a terhességét (...) Mater folyamatosan csak ígéretet, konfabulál. Tény, hogy a hasa nő.*”-

¹ A papíralapú mellékletek rossz minőségét az iratbetekintés során elvégzett kivonatolás magyarázza. Az eredeti iratok az I. r. és III. r. alperesek birtokában vannak – erre vonatkozik 7. sz. indítványunk.

2011. október 14-i jelzés, csatolva 4. sz. mellékletként), miközben a tények, sőt a védőnői jelzések maguk is az együttműködést bizonyítják: „*az anya 2011.10.20-án járt a nőgyógyászaton, UH vizsgálat alapján jelenleg 15 hetes várandós. A háziorvosnál az anya járt, receptet kapott, (...) kiváltották. A várandós mater a mai napon megjelent a terhes tanácsadáson, a gondozási könyvet a mai napon kiadtam. Megjegyzem, hogy a várandós lenge öltözékben, papucsban jelent meg*” (2011. október 24-i jelzés, csatolva 5. sz. mellékletként). Tehát az anya a zaklató és megalázó terhesgondozási folyamat ellenére is együttműködött, pótolta a hiányzó vizsgálatokat, amint anyagi helyzete lehetővé tette a városba való beutazást.

Az első védőnői jelzésre válaszul a családgondozó 2011. október 13-án meglátogatta a családot (az esetvisszajelző lap csatolva 6. sz. mellékletként). A támogató szociális munka helyett arra kötelezte az anyát, hogy papíron vezessen étkezési folyamatnaplót a gyermekeknek adott reggeli – ebéd – vacsora megjelölésével, vásároljon lázmérőt és „*egy hetet kapott, hogy a nőgyógyászati leletet és a kismama könyvet bemutassa*”. Egy héttel később az anya önkéntesen vitte be a lázmérőt a gyermekjóléti szolgáltató helyiségébe bemutatásra, és a gyermekei étrendjéről készült feljegyzést (családgondozói feljegyzés, csatolva 7. sz. mellékletként) annak ellenére, hogy kifejezetten megalázónak érezte a feltételezést, hogy éheztesse a gyerekeit, továbbá annak ellenére, hogy a családgondozónak az alapellátás keretében, védelemben vétel nélkül nincs joga kötelezni a szülőket (Gyvt 39. § és 68. §).

Tehát mind a védőnői, mind a családgondozói iratok azt bizonyítják, hogy az I. r. felperes együttműködött (ezt igazolja a decemberi keltezésű terhesgondozási kiskönyv rendelkezésünkre bocsátott részlete is, csatolva 8. sz. mellékletként), miközben folyamatosan megalázó kötelezéseknek, megjegyzéseknek volt kitéve. Ennek ellenére a 2012. január 20-i védőnői irat szerint (csatolva 9. sz. mellékletként) a várandós anya terhességét „*nem lehet korrekt módon nyomon követni*”, mert az anya „*állandóan csak ígéretet*”, a szűrővizsgálatok közül vannak, amelyekre még nem ment el, „*önkéntesen megy csak el, akkor amikor ő úgy gondolja, - vérképzőket/magzatvédő vitaminokat nem szed (...) hozzáállása, magatartása egyszerűen kezelhetetlen, öntörvényű, passzív. Tisztában van a hiányosságaival, de egyszerűen nem hajlandó ezekről tudomást venni, nem hajlandó a saját – és magzata érdekében – együttműködni.*” Mint az több iratból is kiderül (pl. 2011. szeptember 30-i, fentebb idézett védőnői jelzés), a védőnő tisztában volt azzal, hogy a késve teljesített vizsgálatok és a vitaminszedés hiányának oka nem a család hanyagságában, hanem anyagi helyzetében keresendő, mégis minden írott és elhangzott megjegyzésében az anyát öntörvényű, passzív, tehát szándékolt és tudatos veszélyeztető magatartással vádolta.

Ugyan a gyermekjóléti szolgáltató alapellátása során felmerült problémának nincs nyoma az aktában, pár hónappal később már hatósági intézkedés szükségessége merült fel. A 2012. február 6-án kelt, a II. r. alperestől a [települési] kollegának írt jelzés (csatolva 10. számon) értelmében: a körjegyző szerint a gyermekek védelemben vételére van szükség, mert „*lakhatásuk attól függ, mikor melyik rokon család szánja meg, és fogadja be őket immár két éve. A gyermekek koszosak, elhanyagoltak, betegség időben orvoshoz nem kerülnek, szűrővizsgálat, védőoltás minden alkalommal hatósági*

felszólítás után történik meg, élelmezésük számtalan kívánnivalót mutat. Az anya a fentiek ellenére ismételten terhes, terhességét tagadta.”

A II. r. alperes által megfogalmazott vádak alaptalanok. Az I-II. r. felperesek éveken át az anyai nagyszülői házban laktak, majd az apai nagyszülőkhöz költöztek. Egy vidéki fiatal család esetében a legtermészetesebb dolog, hogy két generáció a család egyetlen, nagyobb méretű ingatlanában él, közös háztartásban.

Ahogy a családgondozó által elvárt és ellenőrzött táplálkozási napló is mutatja, a gyermekeket megfelelően táplálták. A késedelmes vizsgálatokra a terhesgondozási tanácsadás megalázó jellege és a városba való beutazás anyagi vonzatai jelentenek magyarázatot – de hozzá kell tenni, hogy a jelzés sem a vizsgálatok elmaradását, csak eseti késedelmeket említ. Végül a rossz anyagi helyzet ellenére való gyermekvállalással kapcsolatos bírálatokkal kapcsolatban megjegyezzük, hogy ez a szülők legintimebb magánéletének része, és mint ilyen, ennek firtatása a hatósági zaklatás eklatáns példája.

Az I-II. r. felperesek a védelembé vételi tárgyalásra idézésről már előre értesültek: a családgondozó szóban tájékoztatta őket, hogy meg kell majd jelenniük a II. r. alperes előtt. A családgondozói tájékoztatás során tényként hangzott el, hogy a tárgyaláson a gyermekek kiemeléséről döntenek, ezért a kézhez kapott idézést úgy értelmezték, hogy a megtartandó tárgyalás célja a gyermekek elvétele. Ezek után a védelembé vételi tárgyalás előtt gyermekeikkel [településre] menekültek. Ezt a hatóság utóbb felrótta nekik, holott a félelmük indokolt volt, hiszen a családgondozó korábban már fenyegetőzött a gyerekek kiemelésével, továbbá azon írásos bizonyíték fényében, melyben a II. r. alperes a [települési] kollégájának jelzett a családról: az I. r. felperes a gyakori költözés és az élelmezés minőségében való hiányosságok ellenére *„ismételten terhes, terhességét tagadta.. (...) E fenti tények következtében az eü. védőnő jelzéssel élt a Megyei Kórháznál, hogy a születendő gyermek fogadására a szülők környezete nem alkalmas. Mindezek kivizsgálására a szülőket két ízben idéztük..”* (fentebb csatolva 10. sz. mellékletként).

Ahogy a jelzésből is látható, a szülők jól érzékelték, hogy a hatóság a gyermekek kiemelését már előre eldöntötte, és a védelembé vételi tárgyalás közbeiktatásával a döntésének csupán hivatalos formát kívánt teremteni.

A védelembé vétel törvényi célja a családnak nyújtott segítségnyújtás és a szülőktől elvárt együttműködés strukturált megbeszélése és egyéni gondozási-nevelési tervbe foglalása, ennek ellenére azonban a tervet előkészítő javaslat nem lelhető fel a gyermekjóléti szolgáltató irataiban, holott annak elkészítése az akkor hatályos Gyer. 84. § (2) alapján kötelező lett volna. Ebből is az következik, hogy a tárgyalás célja nem a gyermekek családban tartásának megoldása volt, hanem a családgondozó előzetes szóbeli tájékoztatásának megfelelően, a kiemelésről való hivatalos döntés meghozatala.

[Településen] a család rögtön a gyermekvédelmi szakemberek látókörébe került, de a felperesek elmondása szerint a [települési] családgondozókkal az együttműködés megvalósult, a lakhatási helyzetüket rendben találták. A [települési] gyermekjóléti szolgálat pozitív visszajelzései miatt, amikor két hónappal később visszaköltöztek [településre], a szülők bíztak a [települési] kollégák megenyhülésében is.

A 2014. április 12-i [települési] védőnői jelzésből (csatolva 11. sz. mellékletként) derült ki, hogy a család visszaköltözött [településre], ám ezt követően sincs jele semmiféle családgondozásnak a gyermekjóléti iratokban, holott e segítő tevékenység a kiemelés megelőzése szempontjából létfontosságú lett volna. Ebben az időszakban a családgondozó nemcsak, hogy hatékony segítséget nem nyújtott a családnak, de kifejezetten zaklató jellegű látogatásoknak tette ki a szülőket. Egy alkalommal a [települési] családgondozó a védőnővel együtt látogatta meg a családot. Dél előtt 11 óra tájban érkeztek, amikor az I. r. felperes éppen ebédet főzött. Miután a védőnő kijelentette, hogy a gyerekek szemlátomást éheznek, a családgondozó kifogásolta, hogy nincs krumpli a levesben és utasította a szülőket: mutassanak a hűtőben parizert és tejet. A szülők a megalázó felszólítások ellenére nem mertek ellenkezni, és bemutatták az élelmiszereket.

Ugyanezen, [I.] születése előtt egy héttel kelt jelzésében a védőnő ismét szavahihetetlennek, szándékosan veszélyeztető szülőnek festi le az I. r. felperest, továbbá lekicsinylő, sértő megjegyzésekkel is illeti őt (11. sz. melléklet): *„Az anya konfabulál – alszik a gyermeke közli velem. Majd a gyermek 5 perc múlva megjelenik a kapuban.(...) Ápolatlan, rendetlen küllemű várandós. Haja kócos, hiányos orálhigiéné, ruházata rendetlen, szakadt, piszkos. (...) Kezelhetetlen, öntörvényű grávida. Tanácsot nem fogad el. A kórházi védőnővel mai napon újra beszéltem, az újsz. nem adható haza – ezt már a várandóssal hónapokkal ezelőtt közöltem, a kórházi védőnőnek írásban már jeleztem hónapokkal ezelőtt.”*

A felperesi szülők, különösen az anya rettegésben és stresszben élte terhességének mindennapjait, tudván, hogy nincs esélye – erőfeszítései, időnként késve, de teljesített orvosi vizsgálatai ellenére sem – születendő gyermekét hazahozni.

A védőnő 2012. április [...] -án, két nappal a születés előtt jelzett utoljára (csatolva 12. sz. mellékletként), miszerint *„meglátogatta a bújkáló várandóst”*, és megkérte, menjen el a terhespatológiaiára. Az anya nem akart elmenni, mert nem voltak fájásai, ezért nem látta indokoltnak a kórházba vonulást. *„Állandóan ugyanazt 'hajtja': nincs 'fájása', minnek bemenni a kórházba.”* A védőnő a következő tanácsadáson közölte vele, hogy be kell feküdnie a kórházba, hisz már a magzatvíze is elfolyhatott. Az I. r. felperes hiába tiltakozott: mire hazaért a terhesgondozásról, már ott várta a ház előtt a védőnő által kihívott mentőautó, és erővel beszállították a kórházba. Itt megállapították, hogy nem folyt el a magzatvíz. A szülés csak a kórházba szállítás utáni második napon indult be – majd 2012. április [...] -án természetes úton, egészségesen megszületett [I.]

[I.] születése után az édesanya három napon keresztül gondozhatta újszülöttjét. 2012. április [...] -án az anyáért és gyermekért megérkezett a kórházba az édesapa, de a hazaindulás előtt a kórházi személyzet egyik tagja megjelent a kórteremben, és elvette az anyától az újszülött gyermeket, akit éppen gondozott. A kórházi személyzet szóban közölte vele, a gyermeket nem viheti haza. Az erre vonatkozó hatósági határozat közlése, bemutatása nélkül küldték tehát haza a szülőket, [I.] nélkül. A két nappal korábban kelt, 2012. április 21-i zárójelentés alapján *„nem végleges gyámhatósági döntésre”* alapozva választották el a szülőket gyermeküktől (zárójelentés csatolva 13. sz. mellékletként). Április 23-án kelt az ideiglenes hatályú elhelyezési határozat (14. sz. melléklet), melynek tartalmáról tehát a kórházban nem tájékoztathatták az édesanyát, így a szülők sem a gyermek kiemelésének indokáról, sem elhelyezésének

helyszínéről nem értesültek a határozat kézbesítéséig.

Az I. r. felperes lelkileg és fizikailag megtört állapotban érkezett haza [településre], ahol az a hír várta, hogy két napja van a nagyobb gyermekek családbafogadásának elintézésére, mert ha nem intézkedik, a nagyobb gyermekek is kiemelésre kerülnek. A felperesi édesanya testi (tej-elapadás) és életre szóló lelki (minden gyermeke elvesztése) traumákat szenvedett ezekben a hetekben. A nagyobb gyermekeket ekkor még egy időre sikerült a községben tartani, ideiglenes hatállyal rokon családhoz helyezték át őket (295-10/2012. határozat). A II. r. alperes 295-10/2012. számú határozata szerint (csatolva 15. sz. mellékletként) azért szükséges a gyerekek kiemelése a családból, mert a szülők lakhatása nem megoldott (gyakran költöznek). „*Az anya 4. terhességét nem titkolta, de a kötelező orvosi vizsgálatokra sosem ment el.*”- áll még az indokolásban, ami egyrészt nem magyarázza meg a nagyobb gyerekek elhelyezésének szükségességét, másrészt önellentmondásba is kerül, hiszen [I.] kiemelési határozatában még súlyos elhanyagolásképp rótták fel a terhesség eltitkolását, ám ezen határozat szerint a felperes nem titkolta a terhességét.

A II. r. alperes [I.-t] 2012. április 23-án helyezte el ideiglenes hatállyal (293-3/2012.,14.sz. melléklet) a következő indoklással: „*Ez idáig 3 kiskorú gyermeket nevelnek teljes létbizonytalanságban. Az anya negyedik terhességét tagadta, csak félidős kora után került szakorvosi, védőnői ellátás alá, de a tanácsadásokra ezt követően sem ment el, a szükséges vizsgálatokat nem csináltatta meg, sőt szülni is túlhordás gyanúja miatt szinte erőszakkal, a védőnő határozott fellépése után tudta csak elvinni a mentő. (...) állandó tartózkodási helyük nincs, hol egyik, hol másik rokon fogadja be őket. (...) az anya **ingázó, felelőtlen magatartása** alapján a csecsemő családban történő nevelkedése, testi lelki fejlődése nem biztosított.*” A felperesek emberi méltóságát sértő védőnői kifejezéseket szinte szó szerint átvevő határozat a fent kifejtettek szerint tehát szintén valótlan állításokat tartalmaz, hiszen nem tagadta a terhességét a felperes, és nem csak félidős kora után került védőnői ellátás alá (15 hetesen adta ki számára a védőnő a terhesgondozási kiskönyvet az UH vizsgálat eredményeképpen – ld 5. sz. melléklet).

Majd az ideiglenes elhelyezés felülvizsgálatára és az átmeneti nevelésbe vételi határozat meghozatalára – a harminc napos törvényi határidő (Gyvt. 73. §) ellenére – az újszülött kiemelése után öt hónappal került sor. A 2012. szeptember 28-i határozat (VI/777-19/2012. Tiszaújvárosi Városi Gyámhivatal, csatolva 16. sz. mellékletként) ugyanazon indokokat jelölte meg a féléves gyermek átmeneti nevelésbe vételének okaként, amelyek a hatóság szerint az ideiglenes hatályú elhelyezést megalapozták.

B) [B.]

[I.] kiemelését követően a nagyobb testvéreket egy rokoni családnál helyezték el, ideiglenes hatállyal (Gyvt 72.§ (1) a) alapján). Fél évvel később (2013. január 24.) azonban ők is szakellátásba kerültek, mert a családba fogadó szülő nem tudta ellátni a gyerekeket a továbbiakban. (A vérszerinti szülők ekkor is beadtak egy kérelmet a gyámhatóságnak arról, hogy szeretnék visszakapni a gyermekeiket, hiszen lett új lakásuk, amit be is bútoroztak. A gyámhatóság azonban a kérelmet elutasította

és a három nagy gyerek ideiglenes hatályú elhelyezéséről döntött.) 2013. október 21-én pedig ők is átmeneti nevelésbe kerültek, mivel „*a szülők gyermekeik neveléséhez nem tudtak megfelelő körülményeket teremteni (...) a szülők lakás- és életkörülményei továbbra sem rendeződtek.*”

2013. év végén az I. r. felperes teherbe esett [B.-vel], ezt biztosan csak 2014 februárjában állapította meg a tiszaujvárosi nőgyógyász. Az orvosi vizsgálat után az édesanya - a védőnő okozta kiemelések traumáján felülemelkedve - az együttműködés jegyében felkereste a védőnőt. A védőnő 2014. február 26-án kelt jelzésében (csatolva 17. sz. mellékletként) az anya „*ötödik, nem tervezett, nem kívánt terhességként*” aposztrofálta a várandósságot. Ismét elhangzottak továbbá olyan, a terhesgondozás szempontjából teljességgel irreleváns, de a szülők származására, társadalmi helyzetére utaló előítéletes mondatok, amelyek jól példázzák a zaklató védőnői attitűdöt: „*A várandós külleme elhanyagolt, ápolatlan, hiányos orálhigiéné jellemzi. (...) napközben a várandós nem tartózkodik otthon, állandóan úton van, anyósánál étkezik, napközben ott ücsörög, múlatja az időt – évek óta így élnek folyamatosan. (...) A várandós háztartást nem vezet. (...) Önálló életvitelre a szülők nem hajlandóak.*” Szintén előítéletes, és az anyagi okból való kiemelést tiltó alapvető gyermekvédelmi alapelvet (Gyvt. 7. §) is sértő a jelzés további tartalma: „*A ház 'tulajdonosa' (mert ez sem biztos, hogy jogilag rendezve van!!) a férfi nővérének a gyermeke (...) Tehát nem lakhatnak a 'saját' (?) házukban. (...) Szociális ellátásokból élnek, csak az apának van némi jövedelme – közmunka program keretén belül jelenleg 'képzésre' jár.*” A védőnői jelzés felrója az anyának a „táplálkozás egyoldalúságát” és a „szemüveg hiányát” is. Jól mutatja az édesanya egész várandós időszakban fennálló, súlyosan megfélemlített helyzetét, hogy a szülés előtt több, mint öt hónappal kelt védőnői jelzésben már szóba kerül, hogy az anya „*arról kér felvilágosítást – ezt állandóan megteszi, amikor találkozunk- hogy mit kell tennie ahhoz, hogy a születendő gyermekét a kórházból hazahozassa.*” Erre a jelzés szövege szerint „*pontos, egyértelmű választ kap tőlem, ennek ellenére inadekvát módon reagál.*” A védőnői válasz a következő volt: „*közölte(m) velem, hogy az újszülött biztonságos, otthoni ellátásának feltételei jelenleg sem biztosítottak.*” A védőnő fenti jelzésében már a terhesség harmadik hónapjában javasolta tehát a családgondozónak a majdan születendő gyermek kiemelését.

2014. február 26-án a védőnő ugyanezt a jelzést elküldte a miskolci kórház védőnőjének is (csatolva 18. sz. mellékletként), azaz a jelzést már **a szülés előtt bő öt hónappal** eljuttatta a kórházba, amelynek révén a kórházi védőnő öt hónappal később [B.] megszületése napján kért ideiglenes hatályú elhelyezésről szóló határozatot a gyámhivattaltól.

A családgondozó 2014. március 5-én esetvisszajelző lapon válaszolt (csatolva 19. sz. mellékletként): ő is kiemelést javasolt. Ugyanaznap kelt jelzésében (csatolva 20. sz. mellékletként) a gyámhatóságnak is javasolta a születendő [B.] kiemelését, megismételve a védőnői jelzés szövegét: „*Ötödik nem kívánt, nem tervezett terhessége, felelőtlen szülői magatartása, méhmagzata veszélyeztetése és elhanyagolása miatt kifejezetten nem javasolom az újszülött hazaengedését.*”

A 2014. május 19-i családgondozói környezetanulmány szerint (csatolva 21. sz. mellékletként) amiatt kell kiemelni a gyermeket, mert a család nem saját tulajdonú lakásban lakik, csak szívdességi lakáshasználók, rosszak az anyagi körülmények és nem készültek fel a gyermek fogadására; nincs otthon sem pelenka, sem kiságy. Kirívó, hogy majd' 3 hónappal [B.] születése előtt a családgondozó a pelenka hiányát kiemelési okként tüntette fel. [B.] születése előtti utolsó családgondozói jelzés 2014. június 26-án kelt, eszerint az anya „*nem működik együtt a helyi védőnővel, életkörülménye, valamint a méhmagzat elhanyagolása, veszélyeztetése következtében továbbra is indokolt az újszülött haza nem adása*” (csatolva 22. sz. mellékletként). A családgondozó ebbéli véleményében sem saját családlátogatására, hanem a védőnői jelzésre támaszkodik. Mindezt annak ellenére teszi, hogy az I. r. felperes [B-vel] való terhességének kilenc hónapja alatt mindössze két alkalommal végzett családlátogatást a családgondozó.

A felperesi édesanya, mikor elérkezettnek látta az időt, maga hívott mentőt, majd másnap megszületett az egészséges kislányuk, [B.]. A szülés után az édesanya különösen kegyetlen bánásmódnak volt kitéve, hiszen egyetlen alkalommal sem láthatta újszülöttjét, akit azonnal elválasztottak tőle. (Ahogy az ápolási lap fogalmazott a születés napján: „*Gyermeket nem viheti haza! Nem is szoptathat*” – csatolva 23.sz. mellékletként.) Az anya – aki az utolsó pillanatig bízott a gyermek hazavitelében, ehhez képest nem csak a kiemelés mellett döntött a hatóság, de a kórházi személyzet önkényesen visszatartotta tőle az újszülött kislányát – olyan mélyen traumatizált állapotba került, hogy augusztus 6-án „*önkéntesen*” távozott a kórházból. (Zárójelentése csatolva 24. sz. mellékletként)

A kórház tehát már [B.] születésétől fogva visszatartotta a csecsemőt, miközben a kiemelésről csak augusztus 11-én született hatósági határozat. Azaz a kórház [napokig] határozat nélkül tartotta vissza a kislányt – miközben az önkényes visszatartásra nincs törvényes lehetősége a kórháznak.

[B] a Tiszaújvárosi Gyámhivatal 2014. augusztus 11-én kelt, BO-08C/GY/7849-4/2014. számú határozatával (csatolva 25. sz. mellékletként) került ideiglenes hatályú elhelyezésre. A határozat indokolása szerint: „*Az apának összesen 11 gyermeke van, egyikről sem ő gondoskodik. Napi megélhetési problémákkal küszködnek. A várandós külleme elhanyagolt, ápolatlan, hiányos orálhigiéné jellemzi.*” (...) *Valójában nincs egy biztos, saját hajlékuk sem. (...) napközben a várandós nem tartózkodik otthon, állandóan úton van, anyósánál étkezik, napközben ott ücsörög, mulatja az időt évek óta így élnek, folyamatosan. Szociális ellátásokból élnek, csak az apának van némi jövedelme..(...) Önálló életvitelre nem hajlandóak*” – azaz szó szerint megismételte a hatóság a fél évvel korábbi, február 25-i védőnői jelzés előítéletes szövegét – amellyel, hogy a gyámhatóság indokolási kötelezettségét (Gyvt 72.§ (2) és Ket. 72.§ (1)) is csak hiányosan teljesítette.

[B.] születése után a szülők ugyan nem éltek fellebbezési jogukkal – jogi segítség híján nem tudva ezen jogukról, - ám [B.] kiemelése után is minden kapcsolattartási alkalmat kihasználtak a gyermekekkel való találkozásra. 2014 őszén külön kérelmeztek az időszakos kapcsolattartás lehetőségét is, ám azt a hatóság nem engedélyezte.

A kiemelést követően a család a gyermek hazagondozása érdekében semmiféle segítséget nem kapott a gyermekjóléti szolgáltatótól.

A törvény szerinti 30 napos határidő (Gyvt 73. §) helyett a gyámhatóság [N.] nevelésbe vételéről fél évvel később határozott (2015.02.04., BO-15C/GY/12-11/2015. számú határozat, csatolva 26. sz. mellékletként). Az indokolás szerint a szülők albérletben élnek, és ez a lakhatási forma 2-3 évre biztosított számukra. *„A szülők jövedelme jelenleg közmunkaprogramból származik. A család magatartása, életmódja azonban pozitív irányba nem változott. Jellemző az italozó életmód, dohányzás, valamint előfordul, hogy a szülők nem a valóságnak megfelelően nyilatkoznak a családgondozó felé, mert azt gondolják, így hamarabb hazagondozhatóak lesznek a gyermekeik. Gyermekeikkel rendszeresen tartják a kapcsolatot.”* Az italozó életmóddal kapcsolatos állítás minden alapot nélkülöz: a valóság az, hogy a szülők szinte sosem fogyasztanak alkoholt. Ám még ha fogyasztának is esetenként alkoholt, ez akkor sem volna elegendő ok a nevelésbe vétel megalapozásához, így a hatóság indokolási kötelezettségét sem teljesítette.

A szülők továbbra sem éltek jogorvoslati jogukkal, hiszen nem tudtak – közérthető tájékoztatás híján – fellebbezési jogukról. 2015 júniusában viszont, a TASZ jogi segítségnyújtásának köszönhetően a szülők értesültek a rendkívüli felülvizsgálat lehetőségéről, mely jogukkal 2015 nyarán éltek is. A kérelmet benyújtották, de a hatóság azt nem bírálta el. Tehát a hatóság nem csak a jogorvoslathoz való jogukról nem oktatta ki kellőképpen a szülőket, de a jogorvoslati kérelem elbírálásának elmulasztásával jogellenesen tovább hátráltatta a szülők jogérvényesítési lehetőségét.

.....

A gyerekek kiemelése után a gyámhatóság havi egy alkalmas kapcsolattartást határozott meg határozatában, és az időszakos kapcsolattartást (2012-től kezdve) egészen 2015 nyaráig nem tette lehetővé a család számára. Miközben sem a kiemelés okai között nem szerepelt olyan ok, sem a szülők magatartása és körülményei nem indokolták azt, hogy ne fogadhassák családjuk körében akár csak pár napra a gyerekeket. (A 2012. májusi kiemelés után 2013 karácsonyán kérték a szülők először az időszakos kapcsolattartást, de a hatóság a nem megfelelőnek ítélt körülményekre hivatkozva azt nem engedélyezte. 2014 karácsonyán újabb próbálkozás történt a szülők részéről a gyerekekkel való közös ünnep eltöltésére, de a családgondozó úgy ítélte meg, hogy *”a körülmények alkalmasak lennének, de a viselkedésük gátolja”* az időszakos kapcsolattartás lehetővé tételét. Holott az egy hónappal későbbi felülvizsgálati határozat megállapította, hogy a szülők rendszeresen tartják a kapcsolatot a gyerekekkel, telefonálnak is, albérletbe költöztek, mindketten dolgoznak közmunkaprogramban. Ám *„anyagi helyzetük továbbra is labilis”*. (BO- 15C/GY/12-9/2015. számú határozat, csatolva 27. sz. mellékletként) Tehát a hatóság csak 2015 nyarán engedte meg először, hogy a gyermekeket otthon fogadhassák egy rövid időre, nem függetlenül attól, hogy ekkor már a TASZ jogsegélyt nyújtott a családnak. A családgondozó az első időszakos kapcsolattartásról így számolt be: *„éltek a szülők a kapcsolattartás jogával. A gyerekek örülnek a szüleiknek. Játékokat szoktak kapni.”* *A kapcsolatuk jó, a gyerekek vágnak haza. „Az albérlet tiszta, rendezett. Az udvar egy része be van vetve.”* (2015.06.30. GYSZ-8 környezettanulmány, csatolva 28. sz. mellékletként) A feljegyzésében pedig a következőképp írja le (2015.08.06. csatolva

29. sz. mellékletként) a tapasztaltakat: „*Harmonikus, békés, kiegyensúlyozott lelki állapotot és ragaszkodást figyeltem meg a szülő és a gyermekek között.*”

A keresetlevél beadásának napján mindkét gyermek [...] nevelőszülő háztartásában nevelkedik.

.....

2. felperesi család:

III. r. felperes, édesanya, IV. r. felperes, édesapa

Újszülött korában kényszerrel elszakított gyermekük: V. r. felperes, szül.: 2014.)

2011. júniusában a III. r. felperes öt gyermekét (akik közül kettő a IV. r. felperessel közös gyermek) a gyámhatóság kiemelte a családból a két nagy gyermek iskolai hiányzásai és az állítólagos szülői elhanyagolás miatt.

2012. februárjában a legidősebb fiú nevelésbe vétele nagykorúsága miatt megszűnt. A 2012. decemberi helyzetértékelésekből kiderül (csatolva 30. sz. mellékletként), hogy a legidősebb lánnyal [J.] a szakellátás sem tudott mit kezdeni: iskolai hiányzásai és csavargásai miatt a nevelőszülők visszaadták az intézetnek, majd a szakellátás javaslatot tett a hazagondozására. A 2013. július 7-i családgondozói javaslat (csatolva a 31. sz. mellékletként) ennek megfelelően, - hirtelen fordulattal - olyan horderejű pozitív változásokról számolt be, melyek miatt nem csak [J.], hanem öccse hazagondozására is javaslatot tett.

2013 őszén tehát mind az alap-, mind a szakellátás a gyermekek hazagondozására tett javaslatot, ennek ellenére hatósági lépések ennek érdekében nem történtek. 2013. októberében viszont az édesanya teherbe esett [V. r. felperessel] (a terhesgondozási kiskönyv kelte: 2013. október 21. csatolva 32. sz. mellékletként). A következő fellelhető családgondozói dokumentum (2013. december 3-i családgondozói javaslat, csatolva 33. számon) ismételt [J.] hazagondozására tett javaslatot, egészen meglepő indokolásként a szakellátás kudarcát – [J.] folyamatosan csavarog, szökésben van - és az anya újabb várandósságát megjelölve okként.

Az akkor még magzat [V. r. felperesre] vonatkozó első védőnői jelzés 2013. december 13-án kelt (csatolva 34. sz. mellékletként). A jelzés felhívja a figyelmet arra, hogy ez az anya „**hatodik, nem kívánt, nem tervezett terhessége**” továbbá, hogy az anya párkapcsolata bizonytalan, „*valójában egyedül él.*” Az anya „*folyamatosan veszélyezteti a méhmagzatot*” hiszen dohányzik, nem jár terhesgondozásra, figyelme szétcsórt, „*magzatra nem koncentrálnak.*” Ehhez képest a terhesgondozási kiskönyv (fentebb csatolva 32. sz. mellékletként) mást mutat: az édesanya az AFP vizsgálatot (amely azóta már nem kötelező) valóban elmulasztotta, ugyanakkor a többi kötelező vizsgálat többségén részt vett. A jelzés szerint [III. r. felperes] „**szociális ellátásból él, jelenleg közmunkaprogramban kell részt vennie – mert ez pedig kötelező.** (...) Minden gyermekét szeretné a családban nevelni: **erről sírva, siránkozva biztosít engem a várandós családlátogatáskor.** Valójában viszont ennek a megvalósítására

vonatkozóan a tetteiben, cselekedeteiben, életkörülményeiben, egészségmagatartásában nem tapasztalok semmilyen tartós, pozitív változtatást.” Végül, ugyanebben a jelzésében – azaz öt hónappal a szülés várható időpontja előtt - aláhúzott, kiemelt mondatban összegzi a védőnő a fentieket: „**az újszülött hazaadását nem javaslom!**”.

Ennek megfelelően nem csoda, hogy az anya rettegve és vonakodva járt el a terhesgondozásra, amikor ilyen fokú megaláztatásban, megfélemlítésben volt része. Emellett a jelzésben – hasonlóan a többi felperesi anya terhesgondozási eljárásához – semmilyen támogató, segítő attitűdnek, fizikai vagy lelki segítségnek nincs jele.

Miközben a gyermekjóléti szolgáltató 2013. decemberi környezettanulmánya olyan szintű pozitív változásokról (a lakókörnyezet rendezéséről, az apa munkahely létesítéséről) számolt be, amelyekkel [J.] hazagondozását indokolta (2013.12.16-i GYH adatlap, 35. sz. melléklet), a 2014. január 7-i esetviisszajelző lapon a következőképpen reagált a védőnő jelzésére (csatolva 36. sz. mellékletként): „*Többszöri találkozások alkalmával tapasztalom, hogy minden ígérete csak ígéret marad, pozitív változásokat nem tapasztalok, hozzáállása a régi, egyetértek az Ön javaslatával. (...) az újszülött hazaadását nem javaslom.*” – az alapellátás tehát teljes következtelenséggel zajlott, miközben a pozitívumok egészen konkrétak voltak (lakókörnyezet és munkahely). A III. r. felperes be is számolt a folyamatos, követhetetlen feltétel szabásokról.

A védőnő 2014. február 11-én határozott jelzést küldött a kórházi védőnőnek (csatolva 37. sz. mellékletként) a három hónap múlva születendő gyermekről: a szülés májusban várható. „*A megszületés után az újszülött nem adható haza. Az asszornynak minden gyermeke átmeneti nevelésben van. Irreális lenne az újszülött kórházból való távozása az anyával együtt [településre].*” Bővebben nincs kifejtve, mitől lenne irreális a hazagondozás, mi több, a fent említett, egy hónappal korábbi környezettanulmány és az annak nyomán született, [J.] hazagondozásáról szóló határozat éppen az ellenkezőjét indokolta volna. [J.] hazagondozása alapján az édesanya 2014 februárjában, majd márciusában kérte három fia hazagondozását is, ám a gyámhatóság elutasította kérelmét. A kisebb gyermekek a hatóság szerint ekkorra már azért nem voltak hazagondozhatók, mert az anya ismét várandós lett. (Az ellentmondó, [J.] hazagondozásáról és testvérei nevelésbe vételének meghosszabbításáról szóló, azonos napon kelt határozatok csatolva 38. sz. mellékletként.) Ezzel a hatóság úgy tekintette, hogy meg is indokolta a döntését, közvetetten az újabb várandósságáért büntetve az anyát. 2014. március 10-én ismét környezettanulmány készült a családnál (csatolva 39. sz. mellékletként), eszerint a ház rendezett, tiszta, a kert részlegesen be van vetve.

A következő két hónapban a gyermekjóléti iratok között nincs jele a család gondozásnak. A III. r. felperes 2014. május [...] -án adott életet [V. r. felperes] fiának. 2014. május 6-án a gyermekjóléti szolgáltató jelezte a gyámhivatalnak a gyermek megszületését (csatolva 40. sz. mellékletként): „*Védőnői jelzés alapján tudomásomra jutott, hogy [III. r. felperes] válsághelyzetben levő várandós édesanya egészséges gyermeknek adott életet. Esetmegbeszélés során a helyi Védőnő továbbra is ellenzi az újszülött hazaengedését a kórházból, az édesanya felelősségteljes magatartásának hiánya miatt. A család előzményeire való tekintettel nem javaslom a*

gyermek hazaadását.”

A gyermek megszületése után az anya még gondolhatta három napig a kisfiát, majd a IV. r. alperes kórház személyzete szóban közölte vele, távoznia kell gyermeke nélkül. A zárójelentés május 6-án kelt, aznap szoptathatott utoljára az anya, de az ápolási napló aznapi bejegyzése szerint „védőnői jelzésre az újszülött nem hazaadható” (az ápolási napló és a zárójelentés csatolva 41. és 42. sz. mellékletként). A III. r. felperes csak másnap reggel 8 órakor kényszerült elhagyni a kórházat, de már 6-án délután elkészült a zárójelentés, és a kórházi személyzet már 6-án délután közölte III. r. felperessel, hogy nem viheti haza a csecsemőt védőnői jelzés miatt, a belátogató édesapának már nem is engedték megnézni újszülött fiát. A kórház tehát határozat nélkül tartotta vissza a csecsemőt, hiszen a határozat megérkezése előtt elválasztották V. r. felperest a szüleitől, és még május 9-ig benntartották a csecsemőosztályon az újszülöttet – vélhetően a hatósági döntés megérkezéséig.

[V. r. felperest] a gyámhivatal 2014. május 7-én, a BO-15C/GY/487-11/2014. számú határozatával helyezte el ideiglenes hatállyal nevelőszülőnél (csatolva 43. sz. mellékletként). Az elhelyezést mindössze két mondattal (!) indokolta az elsőfokú hatóság, eszerint: **„Az anya felelőtlen életvitele, életkörülményei miatt korábban már több gyermekét kiemelték a családból. Három kiskorú gyermeke jelenleg is nevelőszülőknél nevelkedik. A család ennek ellenére újra gyermeket vállalt.”**

A III. r. felperes édesanya a TASZ jogi segítségével fellebbezett a döntés ellen. Az ügy jelenleg az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt van folyamatban.

A gyámhatóság az ideiglenes hatályú elhelyezési határozat után – a törvényben előírt harminc nap helyett (Gyvt. 73. §) – nyolc hónappal, 2015. január 6-án hozta meg [V. r. felperes] nevelésbe vételi határozatát (BO-15C/GY/68-1/2015. számú, csatolva 44. sz. mellékletként). Indokolása szerint: *„A család [V. r. felperes] kk családból való kiemelése óta új ingatlanba költözött. A családgondozó által készített környezettanulmányból megállapítható, hogy a szülők lakókörnyezete, életvitele pozitív irányba változott, azonban anyagi helyzetük labilis.”*

Ezt a határozatot az édesanya a TASZ jogi segítségével szintén megfellebbezte, majd a másodfokú határozat ellen bírói felülvizsgálatot kezdeményezett. A perben 2016. május 3-án hozott ítéletében a Miskolci Járásbíróság a nevelésbe vételi határozatot jogellenesnek mondta ki, azt hatályon kívül helyezte (az ítéletet még nem kézbesítette a bíróság.)

A kiemelést követően a gyermekjóléti szolgáltató részéről nem történt semmiféle segítségnyújtás, a gyermek hazafogadásának támogatása érdekében.

A gyámhatósági határozatok havi egy órában korlátozták a rendszeres kapcsolattartást. Időszakos kapcsolattartásra a szülők először 2015 nyarán kapták meg gyermeküket, holott a kapcsolattartás korábban is kérték - de a gyámhatóság szerint ekkor [V. r. felperes] túl kicsi volt még az időszakos kapcsolattartáshoz. (Ehhez képest [V. r. felperes] hazagondozását többek között a szüleivel való szoros érzelmi kötődés kialakításától tette függővé a hatóság.)

A szülők minden rendszeres kapcsolattartási alkalmon megjelentek (és máig megjelennek a még nevelőszülőknél nevelkedő három idősebb gyermek kapcsán), a TASZ segítségével, minden alkalommal kérelmezték az időszakos kapcsolattartást is. Ezekről egyértelműen pozitív visszajelzés érkezett minden szakember és a nevelőszülők oldaláról is (ld. pl. a 2015 nyári kapcsolattartásról írottakat: *„A család épp ebédhez készülődött, mikor meglátogattam őket. Az ebédlőasztalról már csak a tányérok hiányoztak, ezért nem is nagyon akartam zavarni. A fiúk a szobában játszottak (...) közlékenyek, jókedélyűek, mosolygósak voltak. Most is elmondták, hogy itthon jól érzik magukat, anya társaságát is nagyon szeretik.”* - 2015. augusztus 13. gyermekjóléti szolgáltató feljegyzése, csatolva 45. sz. mellékletként).

A gyermekvédelmi gyám 2016. január 21-én kezdeményezte [V. r. felperes] nevelésbe vételének megszüntetését (csatolva 46. sz. mellékletként), majd a 2016. március 22-én tartott gyámhatósági tárgyaláson a hatóság [V. r. felperes] hazagondozása mellett döntött, hiszen a gyermekvédelmi gyám, a nevelőszülő, a nevelőszülői tanácsadó, a megyei gyermekjogi képviselő és a - 2016. január elsejétől a családgondozást ellátó eszményesek - is erre tettek javaslatot. A 2016. március 25-i gyámhatósági határozat értelmében (csatolva 47. sz. mellékletként) [V. r. felperes] nevelésbe vétele megszűnt, két év elszakítottság után hazakerült.

III. A védőnőre, a gyermekjóléti szolgáltatóra, az önkormányzatra mint fenntartóra, a gyámhatóságra és a kórházra vonatkozó, releváns jog- és szakmai szabályok, valamint azok megsértése

1) Az I. r. alperes jogsértő magatartása

Az I. pont alatt kifejtettek szerint az I. r. alperes a védőnő és a gyermekjóléti szolgáltató személyiségi jogsértéseiért mint munkáltató és mint fenntartó is felel.

1/a. Felelősség a védőnő magatartásáért

A védőnők gyermekvédelmi, azon belül is terhesgondozási feladatait elsősorban a Gyvt. szabályozza, amely a gyermekek alapjogait garantáló gyermekvédelmi rendszert hozott létre. A törvény értelmében a védőnők a Gyvt.-ben szabályozott gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot látnak el (Gyvt. 17. §), így részei a gyermekvédelem rendszerének (Gyvt. 1.§ és 2.§), tehát **„a gyermek mindenképp felelősségét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el.”** A védőnők feladata, hogy ellátásukkal **„segítségnyújtásukat a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői köteleességek teljesítéséhez, illetve gondoskodjanak a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről”** (Gyvt. 1.§), olyan módon, hogy **„együttműködnek a családdal és - jogszabályban meghatározottak szerint - elősegítik a gyermek családban történő nevelkedését.** A gyermek családban történő nevelkedését segítő ellátást a gyermek és családja helyzetéhez, szükségleteihez igazodóan kell nyújtani” (Gyvt. 2.§). A védőnőnek ezen túlmenő felelőssége jelzőrendszeri tagi mivoltából következik (Gyvt. 17. §).

A Gyvt. garanciaszabályain túl a védőnő feladatait a területi védőnői ellátásról szóló 49/2004. ESzCsM rendelet (továbbiakban: Védőnői rendelet), a terhesgondozásról szóló 33/1992. NM rendelet (továbbiakban: Terhesgondozási rendelet) illetve (a 2014. július 1-jétől azt váltó) 26/2014. EMMI rendelet a várandósgondozásról (továbbiakban: Várandósgondozási rendelet) rendeletek szabályozzák.

A Védőnői rendelet szerint a védőnő feladata „családtervezéssel kapcsolatos tanácsadás”; „segítségnyújtás a helyes életvitelhez, a harmonikus, szerető családi környezet kialakításához”; „a gyermekjóléti szolgáltató és a házi orvos írásos értesítése”; vagy éppen a „tájékoztatás az állami, civil karitatív családtámogatási formákról és lehetőségekről; tájékoztatás a gyermek jogairól, az egészségügyi ellátáshoz való jogairól”.

A Terhesgondozási rendelet szerint a védőnő vezeti a terhesgondozási kiskönyvet, a várandóst „folyamatos gondozásban részesíti, amelynek során havonta legalább egy alkalommal terhestanácsadást nyújt; figyelemmel kíséri az állapotos nő szociális, családi és munkahelyi körülményeit, egészségi és pszichés állapotát, tájékoztatja az állapotos nőt a rá vonatkozó jogosultságokról.” „A terhesgondozás keretében kiemelt figyelmet kell fordítani a veszélyeztetett, illetve szövődményes esetekre.”

A védőnői eljárást a garanciális, törvényi és rendeleti rendelkezéseket részleteiben kibontó szakmai útmutató (Dr. Herczog Mária - Dr. Kovács Zsuzsanna: „Módszertani levél házi orvosok, házi-gyermekorvosok, védőnők, gyermekegészségügyi szakemberek részére, továbbiakban: szakmai útmutató² (idézett részei csatolva 48. sz. mellékletként) szerint „*kívánatos, hogy a gyermekorvos és a védőnő a várandós anyával, illetve az újszülöttet, kisgyermeket nevelő családdal olyan kapcsolatba kerüljön, hogy a rizikófaktorok és jelek felismerhetők legyenek. Az anya és családja személyiségi jogainak tiszteletben tartásával, lehetőség szerint partneri viszony kialakításával kell az erre vonatkozó kérdésekről is beszélni. (...) Világosan meg kell fogalmazni, hogy az egészségügyi problémákhoz hasonlóan e kérdésekben is lehet valaki járatlan és segítségre szoruló. Mind az információkhoz, mind a segítséghez joga van a szülőnek és gyermekének, ezért ezek elfogadása szükséges az együttműködéshez. (...) A gyermekjóléti szolgálat azonban általában csak akkor kerül kapcsolatba a családdal, ha a szakemberek, intézmények jelzéssel élnek, vagy a család maga kér valamilyen okból segítséget.*”

Amennyiben a védőnő elhanyagolást észlel, feladata megbecsülni, hogy milyen fokú a veszélyeztetettség. A mérsékelt súlyos veszélyeztetés esetén az a feladata, hogy jelzést tegyen a gyermekjóléti szolgálat felé, javaslatot közöljön közös esetmegbeszélésre, emellett saját hatáskörben a gyermeket gondozásba vegye. Nagyon súlyosan veszélyeztető magatartás esetére a következőket rendeli az útmutató: „**Sürgős jelzés a gyermekjóléti szolgálatnak. (...) A továbbiakban a gyermekjóléti szolgálattal együttműködve ún. esetmegbeszélés keretében gondozási, cselekvési terv kialakítása.**”

² Készült az Országos Gyermkegészségügyi Intézet (OGYEI 2003) gondozásában, a Csecsemő és Gyermekgyógyászati Szakmai Kollégiumtámogatásával, a Magyar Védőnők Egyesülete kiadásában (2004), <http://www.ogyei.hu/upload/files/A%20gyermekbantalmaszas.pdf> (letöltve: 2016.05.20. 19:30)

.....

A felperesi édesanyák várandóssága során a [települési] védőnő valamennyi esetben a jogszabályból fakadó feladatának ellentmondva megfélemlítően, ellenségesen, a roma származású várandós anyák származására tett utalásokkal, előítéletes, zaklató, vagyis emberi méltóságot sértő módon végezte a terhességvizitációját.

Ahogy azt a fentiekben bemutattuk, valamennyi felperesi édesanya arról számol be, hogy a védőnő a fenti jogszabályokon és szakmai szabályokon alapuló feladataival ellentétesen rendkívül megalázóan, emberi méltóságukat sértő módon viselkedett és kommunikált velük várandósságuk során és azt követően is. A védőnő ilyen hozzáállása az édesanyák számára meghatározta egész várandósságukat: magzataikat félelemben, megalázottságban kényszerültek kihordani.

Az I. r. felperest például, akit a védőnő előszeretettel mint „kezelhetetlen, öntörvényű gravidát” nevesít az iratokban, [I.-vel] való terhessége elején büdösnek titulálta és közölte vele, hogy kifejezetten ellenére van, hogy el kell látnia. Nem csak szóban, írásban is megismételte ezeket az emberi méltóságot sértő megjegyzéseket („szülő külleme elhanyagolt, hiányos orálhigiénié jellemzi” – írja az I. r. felperesről).

A romákat érő társadalmi sztereotípiák része³ többek között a felelőtlen gyermekvállalás és a romákat jellemző rendetlen, vándorló életmód. Ezekre utaló megjegyzéseket a védőnő mindkét felperesi család esetében többször tett írásban és szóban („szociális ellátásokról él, jelenleg közmunkaprogramban kell részt vennie – mert ez pedig kötelező” – írja például a III. r. felperesről).

A nehezményezett gyermekvállalásról nem csak a mindkét család esetén hangsúlyozott „nem kívánt, nem tervezett terhesség” fordulat árulkodik, hanem a visszatérő szóbeli zaklatás is. A védőnő a személyes találkozókra is egyértelműen kifejezte: a szülőknek nem kellene gyermeket vállalniuk. Esetenként írásba is foglalta az ellenérzését: „Ha [I. r. felperes] valójában várandós, akkor a tizedik gyermek születik egy olyan családba, ahol jelenleg is megélhetési gondok vannak, annak ellenére, hogy a szülők ezt nem érzékelik.”

³ Azt, hogy a többségi társadalomban a romákkal szembeni sztereotípiák között az itt felsoroltak markánsan jelennek meg, szociológiai és a kulturális antropológiai vizsgálatok is bizonyítják, ld. többek között Prónai Csaba tanulmányában: "a magyar kulturális antropológus cigánykutatók szinte egyöntetű véleménye, hogy a „nem dolgozó”, „élősködő” cigány képe a nemcigányok többségében napjainkban is tovább él." (Horváth Kata. 2002. „Gyertek ki nálunk, hogy jobban megismerjük egymást!”. Epizódok egy falusi magyar cigányközösség életéből. In: Kovács Nóra – Szarka László (szerk.) Tér és terep. Tanulmányok az etnicitás és az identitás kérdésköréből. Budapest: Akadémiai, 267.p.; Horváth Henriett. 2004. „Meg vagyunk mi áldva velük...” Szimbiozis, 1.)

"Egyesek odáig mennek, hogy nemcsak azt állítják, hogy a cigányok csak a szociálpolitikai juttatásokból élnek (Horváth 2004), hanem azt is, hogy kifejezetten ezek elnyerése érdekében vállalnak több gyereket, ezért vállalkoznak a szülésre. (Durst, Judit. 2001. „Nekem ez az élet, a gyerekek”. Gyermekvállalási szokások változása egy kistelepülési cigány közösségben. Századvég, 22. 71-92.p) (in Prónai Csaba: Kulturális antropológia és cigánykutatók, letöltve: <http://uccualapitvany.hu/wp-content/uploads/2014/06/Pr%C3%B3nai-Csaba-Kultur%C3%A1lis-antropol%C3%B3gia-%C3%A9s-cig%C3%A1nykut%C3%A1s.pdf>, 2015. szeptember 24. 11:00)

Szintén romákkal szembeni általános sztereotípiá, hogy nem akarnak dolgozni, szándékosan munkanélküliek és élnek segélyekből. Ez a hozzáállás is megjelenik a védőnői megjegyzésekben. A III. r. felperesről például a következőket írja: „*szociális ellátásokból él, jelenleg közmunkaprogramban kell részt vennie – mert ez pedig kötelező.*” Árukkodó a fogalmazás: a védőnő szerint a roma szülők nem akarnak dolgozni, csak ellátásokból megélni. Valójában viszont a felperesi szülők minden alkalmat megragadnak, hogy dolgozhassanak, még a megkövetelt minimális létfeltételeket sem biztosító közmunkát is minden esetben elvállalják.

A védőnő I. r. felperessel ([I.] esetében) hónapokkal gyermekük megszületése előtt közölte, hogy a gyermeket a kórházból nem fogják hazaengedni. Az I. r. felperes [B.-vel] való terhessége alatt, és a III. r. felperes [V. r. felperessel] való terhessége alatt pedig nem adott egyértelmű választ a rendszeresen feltett aggódó kérdésekre, (sőt, ezen aggódó kérdéseket „siránkozásnak” minősítette, ld. III. r. felperesről szóló védőnői jelzés) miközben a kiemelési lehetőséggel való fenyegetések (az esetleges együtt nem működés, nem megfelelőnek ítélt szülői attitűd esetére) ezekben az esetekben is jellemzőek voltak.

Ezzel egyidejűleg viszont – hónapokkal a várható születés időpontja előtt – minden esetben jelzést küldött a kórházi védőnőnek és a hatósági jogkörrel rendelkező gyámhatóságnak, amelyben közölte, hogy a gyermek nem lesz hazaadható. Ehelyett álláspontunk szerint az lett volna a szakmai szabályokból következő feladata, hogy a gyermekjóléti szolgáltató segítségét kérje a gyermekek kiemelésének megelőzése érdekében, továbbá gondozási tervet készítsen a várandósokkal közösen.

Említett jelzéseiben a védőnő előítéletes, megalázó és szakmaiatlan kijelentéseket tett. Visszatérő – a kiemelés szempontjából nyilvánvalóan irreleváns – a legbelsőbb intim magánszférába tartozó körülményre utaló megjegyzése például a szülők párkapcsolatának minősítése ([I.], [B.], [V. r. felperes] kapcsán is) vagy éppen a várandós anyák külsejének, tisztaságának rendszeres, dehonesztáló minősítése („*Megjegyzem, hogy a várandós lenge öltözékben, papucsban jelent meg*”, „*Ápolatlan, rendetlen küllemű várandós. Haja kócos, hiányos orálhigiéné, ruházata rendetlen*” - mindkét felperesi édesanya esetében). Az édesanyákkal szembeni emberi méltóságot sértő fellépést támasztja továbbá alá, hogy egyes esetekben a védőnő felrótta az édesanyának a terhesség eltitkolását („*tagadja, hogy várandós lenne, magzatmozgást nem érez*” – [I.] esetében) a kezdeti hónapokban, a várandós anyát „*bujkálását*” (szintén [I.] esetében), illetve mindkét felperesi édesanyát visszatérő hazudozással vádolta („*folyamatosan konfabulál*”).

Továbbá a szülőkre alkalmazott ismétlődő megfogalmazások önmagukban ellenséges, megalázó jellegűek: „*kezelhetetlen, öntörvényű grávida*”-ként hivatkozik [I. r. felperesre], [III. r. felperes] gyermekei iránti ragaszkodását pedig „*siránkozásként*” aposztrofálja. A „*konfabulálás*”, a „*kezelhetetlenség*”, „*alulszocializáltság*” csak pár jelző a szülőkről rendszeresen leírtakból. Érthető tehát a szülők titkolózása. Sőt, az olyan elkeseredett lépésre, mint a településről való „*elmenekülés*” ([I.] esetében) is azért került sor, mert a szülők rettegtek a védőnőtől és a családgondozótól, valamint attól, hogy a hatóság elveszi gyerekeiket.

Szintén jellemző az édesanyák női és anyai kompetenciájának folyamatos elvitatása – a legextrémebb példa az I. r. felperes kényszerrel kórházba szállíttatása anélkül, hogy a szülés beindult volna és az édesanya túlhordásban lett volna. Minden várandóssal kapcsolatban megjelenik az iratokban a „magzatra nem koncentrálni” megállapítás, az anyai alkalmatlanság hangsúlyozása.

....

Összefoglalóan megállapítható, hogy a felperesi édesanyák esetében a védőnői jogszabályban és szakmai szabályokban meghatározott támogató, tanácsadó feladatainak ellentmondó, kvázi hatósági szerepben lépett fel. A védőnői szereptévesztéssel maga járt el hatósági ügyintézőként, és a várandós időszak korai szakaszában „eldöntve” a családok jövőjét, a kiemelés megelőzése érdekében tett intézkedések, ellátások, támogatások, szakmaközi együttműködés szervezése helyett kvázi hatóságként lépett fel a családokkal szemben is, és adott felszólító hangvételű felhívásokat a kórházi védőnői felé is a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezéséről. A kórházi védőnői számára a terhességkezdési szakaszán elfaxolt felszólítás a majdani kiemelésre, illetve ennek másodpéldánya eljuttatása a családgondozó felé álláspontunk szerint nem tekinthető - a Gyvt. szabályaiból és a gyermekvédelem alapelveiből következő – érdemi segítségnyújtási szándékot kifejező jelzésnek. Szintén megszegte a szakmai szabályokat akkor, amikor a várandós anyákkal közösen a veszélyeztetettségük kezelésére vonatkozó gondozási tervet nem készített, illetve a gyermekjóléti szolgáltatóval közösen esetmegbeszélésen, esetkonferencián nem próbált meg megoldási lehetőségeket keresni a probléma kezelésére. Nem csak a hatósági aktusokat megelőző támogatást és segítséget nem adta meg a családoknak, de a Gyvt. alapelvét képező fokozatosság elvét (15. § (2) és (4) bekezdése, 67. §) sem vette figyelembe akkor, amikor az – általa nem megfelelően kiegyensúlyozottnak minősített terhesség, vagy nem eléggé szorosnak tartott együttműködésre hivatkozással – rögtön ideiglenes hatályú elhelyezésre tett javaslatot, a védelemben vétel, vagy akár az átmeneti elhelyezési formák helyett. Harmadrészt a védőnői eljárás minden család esetében, a jogellenességén és szakmailatlanságán túlmenően kifejezetten zaklató, előítéletes, támadó is volt.

1.b.) Felelősség a gyermekjóléti szolgáltató magatartásáért

A Gyvt. 39. § (1) szerint:

A gyermekjóléti szolgáltatás olyan, a gyermek érdekeit védő speciális személyes szociális szolgáltatás, amely a szociális munka módszereinek és eszközeinek felhasználásával szolgálja a gyermek testi és lelki egészségének, családban történő nevelkedésének elősegítését, a gyermek veszélyeztetettségének megelőzését, a kialakult veszélyeztetettség megszüntetését, illetve a családjából kiemelt gyermek visszahelyezését.

A gyermekjóléti szolgáltatás részletes feladatait a fentieknek megfelelően a Gyvt. 39. §-ának további bekezdései szabályozzák. A jogszabályi definícióból következően a gyermekjóléti szolgáltatás egy támogató típusú szolgáltatás, segítségnyújtás, kifejezetten nem hatósági munka.

Ezzel szemben megállapítható, hogy az I. r. alperes fenntartásában lévő gyermekjóléti szolgáltató valamennyi felperesi szülőpár és gyermek esetében alapvető törvényi feladatával ellentétesen járt el, mivel **elmulasztotta** a veszélyeztettség megelőzése, megszüntetése érdekében történő **alapellátás biztosítását, illetve a szakellátásban élő gyermekek vérszerinti szüleinek támogatását a gyermekek hazafogadására való képessé tétel érdekében.**

Ehelyett a családgondozó - a védőnőhöz hasonlóan – fenyegetőző, megalázó, megfélemlítő módon lépett fel a családlátogatások, környezettanulmányok elkészítése során. Előítéletes, zaklató, emberi méltóságot sértő megjegyzéseket tett az édesanyákra, amit alátámasztanak a környezettanulmányok illetve a gyermekek kiemelésére vonatkozó javaslatok megszövegezései is.

Azon túl tehát, hogy a kiemelés megelőzése érdekében végzett segítő szociális munka, a gyermekjóléti szolgáltató alapfeladatát jelentő gyermekjóléti alapellátás teljes egészében elmaradt, a szülők a családgondozók részéről is előítéletes megjegyzéseknek és fenyegető zaklatásoknak voltak kitéve.

A gyermekek aktáiban nincs nyoma az érdemi, hathatós családgondozói erőfeszítéseknek, családlátogatás során való beszélgetések révén való szülői felelősség, gyereknevelési kompetencia fejlesztésének, az ellátási formák terén való segítségnek, a hozzájutás szervezésének, és a lakhatási gondok miatti alternatív elhelyezési lehetőségek felkutatásának (rokonok, átmeneti otthon, krízisszálló stb.). A születés várható időpontját hónapokkal megelőzően a gyámhatóságnak megküldött kiemelési javaslatok továbbá azt is mutatják, hogy a családgondozó részéről nem pusztán figyelmetlenségből fakadó mulasztás a hiányos alapellátás, hanem a szakember szándékában sem állt a kiemelés tragédiáját elhárítani, miközben a gyermekjóléti szolgáltató munkatársának a megelőzés Gyvt-ben megfogalmazott kötelessége (39. §) volna.

A családgondozó a Gyvt. alapvető jelentőségű fokozatossági elvének a gyermekjóléti alapellátásra vonatkozó elemét (15. § (2) és (4) bekezdése, 67. §) mindkét felperesi család esetében megsértette, hiszen veszélyeztettség észlelése esetében a gyermekjóléti szolgáltató elsődleges kötelessége – amíg a szülők együttműködnek a családgondozóval, gyermekvédelmi szervekkel – hatósági intézkedés nélkül, alapellátás keretében segíteni a szülőket szülői készségeik fejlesztésében annak érdekében, hogy a szülők megfelelő módon képesek legyenek a gyerekek nevelésére. Ha ez lehetetlennek bizonyul, az ideiglenes elhelyezésnél enyhébb súlyú hatósági intézkedéseket kell kezdeményezni (15. § (4)), illetőleg lakhatási gondok miatt (meghatározó indok volt a gyerekek kiemelésénél) a veszélyhelyzetben levő terhes édesanya átmeneti elhelyezését kell lehetővé tenni gyermekeivel együtt (15. § (2)). Végül kiemelésre csak akkor kerülhet sor, ha az együttes elhelyezés lehetetlen valamilyen okból lehetetlen.

A kiemelést megelőző hatósági aktus a védelembe vétel, amelynek lehetősége ugyan az I-II. r. felperesek esetében fel is merült, - az idősebb gyermekek és a várandós anya

kapcsán, - ám határozat e hatósági intézkedésről nem született.⁴ A védelembé vételt megelőző alapellátáson kívül a gyermekjóléti szolgáltató elmulasztotta az esetkonferencia/esetmegbeszélés összehívását,⁵ és a gondozási-nevelési tervre vonatkozó javaslat megtételét is. A családgondozó tehát nem hogy érdemi családgondozást nem nyújtott a családoknak, de formálisan sem teljesítette törvényi kötelezettségét.

A folyamatos védőnői jelzésekre reagálva, gyakran komoly késéssel történt meg az esetfelvétel, amely első családlátogatás alkalmával már ellenőrző – kötelező jelleget (hűtőszekrény kinyitása, a tűzhelyen készülő levesbe belekavarás, majd étkezési napló vezetésére kötelezés) öltött. A terhességek ideje alatt alig készült feljegyzés családlátogatásról, a dokumentumok szerint a családgondozó egy-két „rajtakapásszerű” látogatást tett a szülőknél, de a szülővel közösen készített családgondozási terv/stratégia, vagy esetmegbeszélés soha szóba sem került. A szülők is úgy emlékeznek vissza a – gyakran változó – családgondozók munkájára, hogy a 7-8 hónap alatt mindössze egyszer vagy kétszer jártak kinn náluk összesen, akkor megjegyzéseket tettek a lakás szegényességére, a bútor hiányára, majd távoztak. A szülők által nem ismert családgondozói javaslatokból (melyeket egyébként a szülőknek ismerniük kellett volna, alá is kellett volna írniuk, egyet nem értés esetén megjegyzéseikkel is el kellett volna látniuk) pedig kiegészíthető a kép azzal, hogy a várandós időszakok korai szakaszában már jelezték a hatóságnak, hogy nem javasolják a csecsemők hazaadását a kórházból ([B.] esetében a védőnői környezettanulmányra alapozva, 5 hónappal a születés előtt javasolt kiemelés; [V. r. felperes] esetében 4 hónappal a születése előtt). Ha a családgondozó olyan súlyosan veszélyeztetőnek ítélte meg a környezetet, hogy hónapokkal korábban javasolta a csecsemők kiemelését, akkor álláspontunk szerint a fennmaradó hónapokban intenzív családgondozással kellett volna segítenie a családot annak érdekében, hogy a gyermek megszületése előtt javaslatát vissza tudja vonni.

A családgondozó továbbá – az akták tanúsága szerint - valamennyi újszülött kiemelését követően is elmulasztotta a törvénynek megfelelő segítő, támogató szolgáltatás nyújtását a kiemelt gyermekek hazagondozása érdekében, holott a Gyvt. peres időszakban hatályos 39. § (5) bekezdése ezt is kifejezetten előírta számára.

Összefoglalóan megállapítható, hogy a gyermekjóléti szolgáltató elmulasztott a veszélyeztetettség megelőzése, megszüntetése érdekében érdemi alapellátást nyújtani a felperesi családok számára, amit bizonyít az is, hogy hónapokkal a szülés előtt küldte el javaslatát az újszülöttek kiemelésére. A segítő szociális munka helyett zaklató, kvázi hatósági jelleggel lépett fel a családokkal szemben, előítéletes, zaklató, emberi méltóságot sértő megjegyzéseket téve a szülők, különösen az édesanyák felé mind szóban, mind írásban. A gyermekjóléti szolgáltató elmulasztotta a törvény szerinti

⁴ [III. r. felperes] nagyobb gyermekei védelembé lettek véve 2010-ben, de kiemelésük miatt a védelembé vétel hatálya megszűnt. A [I. és II. r. felperesi] családnál a nagyobb gyerekek kapcsán sem történt meg a védelembé vétel, az újszülöttek védelembé vétel melletti hazaadása pedig már fel sem merült.

⁵ A Gyvt, a végrehajtási rendeletek, és a szakmai útmutatók is erről rendelkeznek; sőt az egyik legjelentősebb ombudsmani jelentés az elhíresült Szigetszentmiklósi ügy kapcsán – az AJB-7903/2013. számú – is felrögzítette a védelembé vétel előtt elmulasztott esetmegbeszélést.

intézkedéseket a fokozatosság elvének érvényesülésére, végül elmulasztotta az érdemi családgondozás nyújtását a gyermekek hazagondozása érdekében.

1/c.) Fenntartói felelősség

Az I. r. alperesnek mint a gyermekjóléti szolgáltató fenntartójának a Gyvt. 104.§ szerint az alábbi törvényi kötelességei vannak: ellenőrzi a szolgáltató működésének törvényességét, jóváhagyja az intézmény szervezeti és működési szabályzatát, szakmai programját, ellenőrzi és évente egy alkalommal értékeli a szakmai munka eredményességét, és gondoskodik a szakemberek képzéséről, továbbképzéséről.

A felperesi szülők korábbi jogi képviselője által kezdeményezett vizsgálatban (BOC/01/317-7/2015) az I. r. alperes mint gyermekjóléti szolgáltató ellenőrzése során számos hiányosságot tárt fel a gyermekjóléti szolgáltató működése kapcsán, és végzésével azok pótlására szólította fel az önkormányzatot. Az ellenőrzés a szolgáltató 2012-2014 közötti működésére vonatkozott, tehát a keresettel érintett időszakra tesz releváns megállapításokat (BOC/01/318-5/2015. számon, csatolva 49. sz. mellékletként). A vizsgálatban részt vett a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) mint szakhatóság, amely szakvéleményében (csatolva 50. sz. mellékletként) megállapította, hogy sem a működési engedély, sem a gyermekjóléti szolgáltató szakmai programja nem felelt meg a hatályos jogszabályoknak. A vizsgálat megállapította, hogy a családgondozó *„heti egy alkalommal, keddenként 9-13 óra között tart ügyfélfogadást. (...) A településen élő gyermekek száma 511 fő, ami azt jelenti, hogy (...) legalább napi 6 órában (azaz minimum heti 30 órában) kellene alkalmazni a családgondozót, a településen élő gyermekek száma alapján. [Településen] a gondozottak száma összesen 89 gyermek, mely 37 családot érint, azaz egy teljes állású, napi 8 órában foglalkoztatott családgondozó alkalmazásával javasolt a feladatot ellátni. Mindezek tekintetében megállapítható, hogy a személyi feltételek nem felelnek meg az optimális feladatellátáshoz.”* A szakmai munkára vonatkozó megállapítások is lesújtó képet festenek a szolgáltatóról: *„A helyi gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetése nem a jogszabályoknak megfelelő módon működik.”* A törvényellenes működés oka, hogy a megelőzés érdekében a gyermekjóléti szolgáltató nem tartott eszmegbeszélést, nem dolgozott ki a többi szereplővel cselekvési tervet. *„A gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer működtetését meg kell szervezni, és azt folyamatosan működtetni kell. Évente legalább hat alkalommal a szakmaközi megbeszéléseket meg kell tartani.”* A szakmai ellenőrzés nyomán a megyei gyámhatóság végzésben szólította fel az önkormányzatot, hogy a jogszabályoknak megfelelő óraszámában biztosítson a településen családgondozót.

A szakvélemény megállapításai bizonyítják, hogy [településen] a peres időszakban a családgondozás törvényes működésének keretfeltételei is hiányoztak. Könnyen belátható, hogy heti egy nap, 4 órás ügyfélfogadással, és pontosabban nem definiált további 11 órás családgondozói munkával lehetetlen a minimum 30 órás, de a szakfelügyelet által inkább 40 órás munkaidővel meghatározott munkakör ellátása.

Összefoglalóan megállapítható, hogy az I. r. alperes elmulasztotta megfelelően biztosítani a törvényességi felügyeletet és a szakmai munka kontrollját a gyermekjóléti szolgáltató felett. Ezért nemcsak mint a területi védőnői és a gyermekjóléti szolgáltató

fenntartója, hanem saját mulasztásai miatt is felel (Gyvt 104.§) a felperesekkel szemben.

2) A II. és III. r. alperesek jogsértő magatartása

Jelen keresetnek nem tárgya a gyermekek ideiglenes hatályú elhelyezése (családból való kiemelése) illetőleg (átmeneti) nevelésbe vétele jogszerűségének kérdése, hiszen e hatósági aktusokról közigazgatási határozatot hoz a gyámhatóság, ami a Ket. szerinti jogorvoslati rendszerben, a megyei gyámhivatal előtt támadható meg fellebbezéssel, majd a másodfokú közigazgatási döntés bírósági felülvizsgálata kérhető a közigazgatási perekre vonatkozó szabályok szerint. A határozatok **jogszerűségétől függetlenül is** a III. r. alperes, illetőleg jogelődje, a II. r. alperes (2013. előtt) (a továbbiakban: gyámhatóság) részéről megvalósultak további jog- és szakmai szabályszegések, amelyek megalapozzák a II. és III. alperesek személyiségi jogi felelősséget.

A gyámhatóság kötelessége a Gyvt. szerint, hogy a gyermekek mindenek felett álló érdekében, a jogaik érvényre juttatásával járjon el. Intézkedéseinek célja a gyermekek családban való nevelkedésének lehetővé tétele (a Gyermekjogi Egyezmény alapelveit átvéve, Gyvt. 1-2. §§). A Gyvt. alapelvi jelentőségű szabálya a gyermek kiemelésének ultima ratio jellege, ezt a fokozatosság elvének érvényesítésével juttatja érvényre a törvény. A fokozatosság elve köti az összes gyermekvédelmi szereplőt, de – mint döntést hozó hatóságot - a gyámhatóságot abban az esetben is köti, ha a fokozatosságnak megfelelő javaslattételt a gyermekjóléti szolgáltató elmulasztja. A Gyvt. 15. § (2) szerinti személyes gondoskodás keretében ugyanis mindaddig, amíg nem feltétlen szükséges hatósági aktus meghozatala, gyermekjóléti alapellátás keretében kell a családokat gondozni. Ha pedig hatósági aktus meghozatala válik szükségessé, a fokozatosság elve (15. § (4) bek.) szerint a hatóságnak a lehető legenyhébb intézkedést kell elrendelnie. E szerint az ideiglenes hatályú elhelyezést megelőzően a fokozatosság jegyében három enyhébb hatósági intézkedés teendő:

A gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések:

- (a) a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet fennállásának megállapítása,)*⁶
- b) a védelembe vétel,*
- c) a családbafogadás,*
- d) az ideiglenes hatályú elhelyezés,*

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet értelmében pedig: a gyámhivatal az általa folytatott eljárás során felhívja a gyermekjóléti szolgáltatót a gyermeknek az alapellátás keretében történő ellátására, ha a gyermek helyzete nem indokolja gyermekvédelmi intézkedés alkalmazását (82-83. §).

A felperesi gyermekek ideiglenes hatályú elhelyezését javasoló, a család lakhatási-anyagi gondjairól beszámoló jelzések kézhezvételét követően tehát a gyámhatóság

⁶ A II. r. alperes, a jegyzői gyámhatóság esetében, a [I.] vonatkozásában az akkor hatályos Gyvt. még a hátrányos illetve halmozottan hátrányos helyzet megállapítását még nem szabályozta, ám a védelembe vétel, a családbafogadás már akkor is megelőzte az ideiglenes hatályú elhelyezést.

feladata lett volna a gyermekjóléti szolgáltató megkeresése arra nézvést, hogy (1) egyrészt vázolja, milyen alapellátásban részesítette a családot annak érdekében, hogy a veszélyeztető helyzet elháruljon, (2) támassza alá ezen nagyon súlyos intézkedés szükségességét, (3) amennyiben alátámasztható a hatósági aktus meghozatalának szükségessége, milyen alapellátásbeli megoldási formák jönnek szóba (átmeneti gondozás, családbafogadás), és (4) ha ezek valamilyen okból nem megvalósítható lehetőségek, akkor az ideiglenes elhelyezés valamely rokonnál megvalósítható-e. A felperesi családok gyerekei kiemelését megelőzően azonban egyetlen esetben sem merült fel az, hogy a kórházból az újszülöttet - akár a gyermek egyidejű védelembé vételének elrendelésével - az édesanyák hazavihették volna, vagy családbafogadással, vagy családok átmeneti otthonában elhelyezéssel a kiemelés elkerülhető lett volna. Ha súlyos veszélyeztetés áll fenn, de nem kell a gyermeket a szüleitől elválasztani, mert a veszélyeztetés nem a szülők bántalmazó, abuzáló magatartásából fakad (márpedig egyik perbeli esetben sem merült fel bántalmazásra, abúzusra utaló körülmény), erre az esetre külön intézményformákat, átmeneti gondozást biztosít a Gyvt. (15. § (2) c) és 45-48. §§): a gyermekek átmeneti otthonát, a családok átmeneti otthonát és a helyettes nevelőszülői hálózat intézményeit. A gyámhatósági aktákban azonban annak sincsen nyoma, hogy a hatóság ezen átmeneti intézményformák bármelyikében megpróbálta volna elhelyezni a családokat. Megállapíthatjuk tehát, hogy a gyámhatóság valamennyi újszülött-kiemelést megelőzően elmulasztotta a törvény szerinti fokozatosság betartását, ezzel a törvény alapelvi rendelkezését sértette meg.⁷

Az ideiglenes hatályú elhelyezésről szóló határozatok meghozatalára a gyámhatóság részéről [I.] esetben [...], [B.] esetben [...], [V. r. felperes] esetben [...] megszületésük után került sor. Valamennyi esetben legalább három nap telt el a határozat meghozataláig attól fogva, hogy a kórház a csecsemők megszületését jelezte a gyámhatóságnak. A gyámhatóság ezzel is mulasztást követett el, ugyanis, amennyiben a gyermek ideiglenes hatályú elhelyezése álláspontja szerint a születés pillanatában szükséges, akkor az erre vonatkozó határozatot a jelzés napján vagy legkésőbb másnap meg kellett volna hoznia. A hatóság ugyanis tudomással kellett bírjon arról, hogy az újszülötteket a kórház „vissza fogja tartani”.

Fontos adalék, hogy a szülők a határozatot több nappal a gyermeküktől való elszakítás után kapták kézhez (III-IV.r. felperesek a 2014. május 6-i elszakítás után hat nappal, 12-én értesültek csak a hatósági aktusról). Azaz, a szülők a gyermekük születése után a határozat kézbesítéséig nem csak az elválasztás okát, de azt sem tudták, hogy hol, kinél van elhelyezve az újszülöttjük, és hogy mikor, hol láthatják viszont, ami már felsorolt alapjogaikon túl tisztességes hatósági eljáráshoz és jogorvoslathoz való joguk súlyos sérelmét is felveti. A gyámhatóság határozatainak késedelmes meghozatala és közlése álláspontunk szerint azt mutatja, hogy a hatóság a felperesi szülőket nem kezelte egyenlő méltóságú, jogukat érvényesíteni tudó személyekként.

⁷ Ahogy azt az ombudsman is megállapította egy kiemelést vizsgáló jelentésében (2589/2008. ombudsmani jelentés a gyermekek családból történő kiemelésével kapcsolatban folytatott vizsgálatról), a lakhatási problémák egyértelműen anyagi oknak, illetéknéppen törvényi tilalom alá eső kiemelési indokok. Majd megállapítja az ombudsman, hogy jogellenes módon “**ebben az ügyben egyetlen utalás sincs arra, hogy a gyermekek anyagi veszélyeztetettségét átmeneti gondozásukkal** (családok átmeneti otthonában, gyermekek átmeneti otthonában vagy helyettes szülőnél történő elhelyezésükkel) **az alapellátás keretében kívánták volna megoldani.**”

A kiemelési határozatok minősége sem magyarázza a késlekedést. Ahogy arról korábban szó esett, [V. r. felperes] ideiglenes hatályú elhelyezéséről szóló határozatának indokolása például mindössze két mondatra szorítkozott. A másodfokú hatóság ugyan nem semmisítette meg megalapozottság hiányában a határozatot, de a két soros indokolás ötoldalásra duzzadt a helybenhagyó határozatban.

A gyermekek esetében sem voltak a határozatok alaposabban indokolva. [I.] esetében a jegyzői gyámhatóság szinte szó szerint vette át a védőnői jelzés szófordulatait, a szülők rossz lakhatási körülményeire és az anya „ingázó” magatartására alapítva a kiemelés jogszerűségét. [B.] esetében viszont már pontosan, szó szerint ismételte meg a hatóság a fél évvel korábbi, február 25-i védőnői jelzés előítéletes szövegét: *„napközben a várandós nem tartózkodik otthon, állandóan úton van, anyósánál étkezik, napközben ott ücsörög, múlatja az időt évek óta így élnek, folyamatosan. Szociális ellátásokból élnek, csak az apának van némi jövedelme...(…) Önálló életvitelre nem hajlandók”!*

A szülők a kiemelt csecsemőkkel születésük után egyáltalán nem tudtak kapcsolatot tartani, tekintettel arra, hogy a határozatok kézbesítése pillanatáig a gyerekek elhelyezési helyszínéről sem volt tudomásuk. Majd a nevelésbe vételi határozatok értelmében azóta is mindösszesen havonta egyszer, egy órára láthatják gyermeküket a törvény által garantált kapcsolattartás keretében. Időszakos kapcsolattartást csak azóta engedélyezett a hatóság az I-IV. r. felperesek esetében, amióta jogi támogatás áll a családok mögött.

A gyámhatóság a szülők és gyermekeik közötti kapcsolattartást indokolatlanul korlátozta, korlátozza. A Gyvt. szerint a kapcsolattartás lényege, hogy a szülők és a gyermekek közötti kapcsolat a lehető legszorosabb maradjon, hiszen a cél a gyermekek hazagondozása a családjukba (*„A gyámhatóság a kapcsolattartásról a gyermek vér szerinti családjával, testvéreivel való kapcsolat fenntartása, a gyermek vér szerinti családjába való visszakerülésének elősegítése érdekében dönt.” Gyvt. 34.§ (3)*). Ennek megfelelően a kapcsolattartás formájának és gyakoriságának elbírálása során a gyámhatóságnak azt kell mérlegelnie, hogy miért került sor a kiemelésre és a kapcsolattartásra jogosult magatartása milyen legszorosabb szintű kapcsolattartást tesz lehetővé.

A felperesi családokról elmondható, hogy a kiemelési okok között egyik esetben sem merült fel sem agresszió, sem abúzus, mégis összesen havi egyszeri, egy órás kapcsolattartást határozott meg a gyámhatóság rendszeres kapcsolattartásként. Ez az indokolatlanul szigorú gyakorlat nem teszi lehetővé sem a szülők, sem a gyerekek számára az érdemi családi kapcsolat fenntartását. Az időszakos kapcsolattartási kérelmek mérlegelése során is hasonlóan szigorúan, sőt jogellenesen járt el a gyámhatóság akkor, amikor anyagi okokra, illetve a gyermekek korára hivatkozással utasította el a kérelmeket. A gyámhatóság fenti gyakorlatával ellehetetlenítette, és folyamatosan ellehetetleníti a kapcsolat fenntartását, ezzel veszélyeztetve a sikeres hazagondozást.

A gyámhatóság továbbá a felperesi szülők emberi méltóságát sértő, őket lekicsinylő, megalázó, hibáztató, sztereotip megjegyzéseket visszatérően használt a felperesi gyermekek ideiglenes hatályú elhelyezéséről és nevelésbe vételéről szóló határozataiban, helyenként az indokolási kötelezettsége durva negligálásával, megsértésével (ezt a másodfokú gyámhatóság egy esetben korrigálta).

Bár jelen keresetnek nem tárgya a gyermekek gyámhatósági kiemelése jogszerűségének megítélése, fontos megjegyezni, hogy az erről rendelkező hatósági határozatok ellen a jogorvoslati lehetőségeket a szülők többnyire – amikor ingyenes jogi segítség rendelkezésre állt – igénybe vették. A szülők nemcsak a jogorvoslati joguk gyakorlásával, hanem egyéb módon is folyamatosan tanúbizonyságot tettek arról, hogy mindenáron szeretnék saját maguk nevelni a gyermekeiket. Ezt bizonyítják többek között a nyári és egyéb szünetekben való láthatás iránti kérelmeik, a folyamatos kapcsolattartás a gyermekekkel, amit minden felperesi család esetében alátámasztanak a 2015. évi hatósági határozatok.

Álláspontunk szerint a kereset tárgyát képező jogellenes, és több szereplő által megvalósított gyakorlatot is alátámasztják azok az adatok, amelyek a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Gyermekvédelmi Szakszolgáltatótól és a Tiszaújvárosi Gyámhivaltól származnak (csatolva 51.⁸ és 52. sz. mellékletként). Ezen adatok azt mutatják, hogy [településen] a Tiszaújvárosi Gyámhivatal illetékességi területére tartozó településekhez képest a kiemelések száma a keresettel érintett időszakban kirívóan magas. 2012-ben 6 ideiglenes elhelyezés történt csak [településről], míg a járásban a többi 15 településről (beleértve a majd tízszer akkora lakosságszámú Tiszaújvárost is) összesen 3 ideiglenes hatályú elhelyezés történt; **2013-ban kétszer annyi, 21 ideiglenes hatályú elhelyezés történt csak [településről], mint a tizenhatszor akkora járásban összesen** (10 elhelyezés történt a többi településen összesen, a tiszaujvárosi járásban 31.837 fő él összesen)! 2014-ben csak [településről] 6, míg az összes többi településről összesen 4 gyereket helyeztek el. A nevelésbe vételi adatok is sokkolóak: 2012-ben 9 [települési] gyereket vettek átmeneti nevelésbe, míg a többi településről összesen 11-et. **2013-ban 23 [települési] gyerek került nevelésbe, míg a járás többi településén összesen 3.** 2014-ben pedig további 10 [települési] nevelésbe vétel történt, míg a hozzá hasonló méretű településeken a maximális szám az 1 volt.

A III. r. alperes gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljárva saját feladatkörében szintén jogszabályt sértett a felperesek vonatkozásában. A III. r. alperes ugyanis a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet értelmében nemcsak másodfokú hatósági jogkört gyakorol a járási gyámhivatal ügyeiben, hanem ellátja az illetékességi területéhez tartozó települési önkormányzat jegyzőjének és a járási gyámhivatalnak a szakmai irányítását, **felügyeletét és ellenőrzését** (13.§ (1) a)). A fent ismertetett statisztikai adatok egyértelműen visszásságot jeleznek a [települési] gyermekvédelmi rendszer

⁸ Az adatszolgáltatás elektronikus úton történt meg, mint azt a csatold kísérőlevél jelzi. Az excel-táblázatba foglalt adatsorok csak ilyen formában állnak rendelkezésünkre, ezért azt – pergazdaságossági szempontból, hossza és kezelhetetlensége miatt – nem csatoljuk, csak az abból [településre] vonatkozó adatokat.

működésében, ennek ellenére a III. r. alperes megyei kormányhivatal elmulasztotta e visszasság kivizsgálását és a szükséges lépések megtételét.

.....

Összefoglalóan a II-III.r. alperes jogszabályt sértett azzal, hogy elmulasztotta érvényesíteni a törvény szerinti fokozatosságot, hogy szakmai felülvizsgálat nélkül elfogadta a védőnői jelzést, majd a gyermekjóléti szolgáltató kiemelési javaslatait ahelyett, hogy a gyermekjóléti szolgáltatótól további információkat szerzett volna, indokolatlanul korlátozta a felperesek kapcsolattartáshoz való jogát, a járási gyámhivatal minden esetben késedelmesen hozott határozatot az ideiglenes hatályú elhelyezésről, az ideiglenes hatályú elhelyezés felülvizsgálatára megszabott 30 napos határidőt minden esetben sokszorosán (3 gyermekből egyszer ötszörösen, egyszer félévvel és [V. r. felperes] esetében majd' 8 hónappal) túllépte, valamint visszatérően használt a határozatokban a szülők emberi méltóságát sértő, őket lekicsinylő, megalázó, hibáztató, diszkriminatív megjegyzéseket, illetve helyenként durván megsértette az indokolási kötelezettségét. Mindezen jogsértésekért a III. r. alperes azért is helytállni tartozik, mert saját feladatkörében elmulasztott szakmai irányítást, ellenőrzést, felügyeletet gyakorolni a tiszújvárosi gyámhivatal felett.

3. A megyei kórház

Az I. és II. r. felperesek gyermekei, valamint az V. r. felperes a IV. r. alperesi kórházban születtek. Valamennyi esetben az történt, hogy a kórház személyzete közölte az édesanyával, hogy gyermekét nem viheti haza, és haza is küldték az anyukákat, megakadályozva, hogy újszülött gyermeküket magukkal vigyék. Tehát minden esetben hatósági határozat nélkül tartotta vissza a kórház az újszülötteket, és ezáltal természetesen anélkül, hogy az édesanyáknak az újszülöttjük elszakítása okáról, jogosságáról bármilyen dokumentumot bemutatnak volna. Jellemzően a kórházi védőnő kereste fel a második vagy harmadik napon az édesanyákat és szóban közölte, hogy gyermekük nélkül kell távozniuk. (I. és II. r. felperes [I.] gyermekének születése utáni napon, 2012. április 21-én kelt zárójelentésben már a kórház az anya gyermek nélküli emissziójáról rendelkezett, „nem végleges gyámhatósági döntésre” alapozva. A hatósági határozatot csak április 23-án hozták meg. Az I. és II. r. felperesek [B.] gyermekének születése után a csecsemőt azonnal elválasztották az I. r. felperestől, a hatósági határozat hét nappal később kelt. Az V. r. felperes születése után három nappal, 2014. május 6-án délután már nem engedték a IV. r. felperes apa számára a gyermek meglátogatását, és a kórház személyzete szóban közölte III. r. felperessel, hogy távoznia kell gyermeke nélkül. A hatósági határozat másnap, május 7-én kelt.)

A IV. r. alperes tehát valamennyi perbeli esetben a zárójelentésekben „prejudikálva” a hatósági döntést, határozat nélkül tartotta vissza a csecsemőket, amire nem volt jogosult. A Gyvt. értelmében ugyanis az ideiglenes hatályú elhelyezésről a gyámhivatal dönthet, ilyen határozat nélkül a kórház nem tarthat vissza gyermeket, hiszen nincs hatósági jogköre.

A Gyvt. egyébként rendelkezik arról, hogy mi a teendő olyan krízishelyzetekben, amikor nincs lehetőség kivárni a gyámhatóság döntését, mert a gyermek felügyelet

nélkül maradt, vagy olyan súlyosan veszélyezteti a környezete, hogy azonnali intézkedésre van szükség. Megjegyezzük: nyilvánvaló, hogy egyik felperesi gyermek esetében sem állt fenn ilyen jellegű veszélyeztetés. Ilyen krízishelyzetekben tehát a törvény a beutaló szerv számára is lehetővé teszi, hogy a gyermeket fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható határozatával ideiglenesen elhelyezhesse. A törvény taxatív felsorolja ugyanakkor, hogy mely szervek lehetnek „beutaló szervek” (Gyvt 72. §). A kórház nem tartozik ezek közé, így nem volt jogköre a csecsemők határozat nélküli visszatartására vagy ideiglenes elhelyezésére.

A kórház felelősségi körébe tartozik továbbá, hogy a megyei **kórházi védőnő** minden esetben a születés előtt hónapokkal (legalább két hónappal) tisztában volt azzal, hogy a helyi védőnő szerint a születendő gyermekeket családi környezetük veszélyezteti, de a Gyvt. szerinti jelzőrendszeri tagi kötelezettsége elmulasztásával nem tett lépéseket az anyáknak nyújtandó segítségnyújtás érdekében. A Gyvt szerint minden, a gyerekvédelemben érintett szakember feladata, hogy *„segítséget nyújtson a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői köteleességek teljesítéséhez, illetve gondoskodjanak a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről”* (1. §) illetve, hogy a *„törvény alkalmazása során a gyermek mindenek felett álló érdekét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el”* (2. §). Jelzőrendszeri tagként a kórházi védőnő feladata, hogy ha veszélyeztetésről szerez tudomást, a gyermekjóléti szolgáltató felé jelzéssel éljen (17. § (2)), erre a rendelkezésünkre álló iratok szerint egyik esetben sem került sor.

Összefoglalóan tehát – a IV. r. kórház álláspontunk szerint jogszabályt sértett azzal, hogy az újszülöttestet hatósági határozat nélküli visszatartotta, az édesanyákat a kórház gyermekeik nélküli elhagyására kötelezte, továbbá azzal, hogy az általa foglalkoztatott védőnő elmulasztott jelzéssel élni a gyermekjóléti szolgáltató felé a fokozatosság jegyében, a segítségnyújtás érdekében.

IV. A kereset jogi alapja – személyiségi jogsértések

A régi Ptk szerint:

75. § (1) A személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. E jogok a törvény védelme alatt állnak.

76. § A személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság megsértése.

Az új Ptk. szerint:

2:42. § (2) Az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. A személyiségi jogok e törvény védelme alatt állnak.

2:43. § [Nevesített személyiségi jogok]

A személyiségi jogok sérelmét jelenti különösen

- b) a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás megsértése;
- c) a személy hátrányos megkülönböztetése;

Jelen perben a Ptk.-ban külön nevesített és nem nevesített személyiségi jogsértésekért az alperesek mint állami hatóságok illetve államilag, önkormányzatilag fenntartott

intézmények, szolgáltatók felelnek. Ezért a személyiségi jogsértések egyben közvetlen alapjogsértéseket eredményeztek a felperesek oldalán, amely alapjogsértéseket személyiségi jogi per keretében lehet orvosolni.

A Ptk.-ban külön nevesített, e perben felmerülő, az emberi méltóságból közvetlenül fakadó magánélet tiszteletben tartásához és egyenlő bánásmódhoz való jogot az Emberi Jogok Európai Egyezménye (8. és 14. cikk) is tartalmazza, azok belső jogi legmagasabb szintű forrása pedig az Alaptörvény (II. cikk, VI. cikk, XV. cikk).

A gyermekeknek az Alaptörvény XVI. cikkében garantált védelemhez és gondoskodáshoz való joga szintén önálló személyiségi jog, amelyet a Ptk. családjogi részének (Negyedik Könyv) alapelvei között szabályoz (4:2. §), és amelyet a Gyvt. tölt meg további részletes tartalommal, gyermeki jogokkal. E gyermeki jogok értelmezése során hazánk nemzetközi jogi kötelezettségeire szintén figyelemmel kell lenni.

A felperesi gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogának, valamennyi felperes magán- és családi élet védelméhez való jogának megsértése

Az alperesek megsértették a perben érintett gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz fűződő jogát, ugyanakkor a perben az érintett gyermekek közül egyedül a hazagondozott V. r. felperes jogainak érvényesítésére van lehetőség a többi gyermek feletti szülői felügyeleti jogok szünetelése miatt. Ugyanakkor a kapcsolódó gyermeki jogok rövid ismertetése azért is fontos, mert ezek adott esetben – ha a kettő között nincs konfliktus - a szülők oldalán is jogot keletkeztetnek. A gyermekeknek az Alaptörvény XVI. cikkében garantált védelemhez és gondoskodáshoz való jogát tölti meg tartalommal a Ptk. 4:2. § és a Gyvt. A gyermeki jogok értelmezése során hazánk nemzetközi jogi kötelezettségeire is figyelemmel kell lenni. A szülők joga, hogy gyermeküket saját családjukban neveljék (Alaptörvény VI. cikke), a vonatkozó gyermeki jogok másik oldalát jelenti.

A gyermekek kiemelése megakadályozásának, családban nevelkedéséhez fűződő jogának jelentőségét az ENSZ Gyermekjogi Egyezmény deklarálta 1989-ben, amelyet az 1991. évi LXIV. törvény implementált a hazai jogrendszerbe. Ezen egyezmény fekteti le a gyermeki jogok és a gyermekvédelmi rendszer alapjait, amikor a részes államok felelősségévé teszi, hogy – „nemzetiségi vagy társadalmi származása, vagyoni helyzete, cselekvőképtelensége, születési vagy egyéb helyzete szerinti megkülönböztetés nélkül” (2. cikk) – biztosítsa azt, hogy „a szociális védelem köz- és magánintézményei, a bíróságok, a közigazgatási hatóságok és a törvényhozó szervek minden, a gyermeket érintő döntésükben a **gyermek mindenképp felett álló érdekét** veszik figyelembe elsősorban” (3. cikk). A gyermekek csak a gyermek mindenképp felett álló érdekében választhatók el szüleiktől (9. cikk). Hogy ez ne történhessen meg, a részes államok kötelezettsége, hogy minden olyan intézkedést megtegyenek, amivel az elválasztás megelőzhető: olyan hatékony eljárásokat hoznak létre, amelyek a gyermek és gondviselői számára szükségesek szociális programokat tartalmaznak (19. cikk).

A Gyermekjogi Egyezmény alapjain létrejött magyar gyermekvédelmi rendszert a Gyermekvédelmi törvény (1997. évi XXXI. törvény, Gyvt.) hozta létre. A Gyvt. szintén deklarálja, hogy a gyermek mindenképp felett álló érdeke és ezáltal joga az, hogy saját

családjában nőhessen fel (6. § (1)). A törvény 6. § (2)-(2a) bekezdése szerint családban való nevelkedés olyan elsőrendű joga a gyermeknek, amihez a gyermekvédelmi rendszer szereplőitől segítséget is kell kapnia. A gyermeknek joga van ahhoz, hogy segítséget kapjon a saját családjában történő nevelkedéséhez, személyiségének kibontakoztatásához, a fejlődését veszélyeztető helyzet elhárításához, a társadalomba való beilleszkedéséhez, valamint önálló életvitelének megteremtéséhez. A hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermeknek joga van ahhoz, hogy fokozott segítséget kapjon a fejlődését hátráltató körülmények leküzdéséhez és esélyeinek növeléséhez.

A hatósági túlkapások ellen garanciaszabályt is megfogalmaz a törvény. A gyermek szüleitől vagy más hozzátartozóitól csak saját érdekében, törvényben meghatározott esetekben és módon választható el. A gyermeket kizárólag anyagi okból fennálló veszélyeztetettség miatt nem szabad családjától elválasztani (7. § (1)).

A gyermekvédelmi tevékenység ennek megfelelően „a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére” szolgál (14. §).

A Gyvt. kimondja továbbá, hogy:

2. § (1) A gyermekek védelmét ellátó helyi önkormányzatok, gyámhatóság, bíróságok, rendőrség, ügyészség, pártfogó felügyelői szolgáltató, más szervezetek és személyek e törvény alkalmazása során a gyermek mindenképp felett álló érdekét figyelembe véve, törvényben elismert jogait biztosítva járnak el.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak szerint eljáró szervezetek és személyek tevékenységük során együttműködnek a családdal és - jogszabályban meghatározottak szerint - elősegítik a gyermek családban történő nevelkedését.

(3) A gyermek családban történő nevelkedését segítő ellátást a gyermek és családja helyzetéhez, szükségleteihez igazodóan kell nyújtani.

Végül szintén garanciális jelentőségű a gyermekek védelme során az egyenlő bánásmód követelményének külön paragrafusban való hangsúlyozása (3. § (2))

A családban nevelkedés joga továbbá a Gyvt-ben a szülő oldaláról is megfogalmazódik: a szülők jogosultak a gyermekeiket a családjukban nevelni, és ha ez gondot okoz számára, joguk van ahhoz, hogy segítséget kapjanak (12. §).

A szülő ezen Gyvt. szerinti jogának anyajoga a Ptk.-ban is külön nevesített, az Alaptörvényben garantált magánélet, családi élet tiszteletben tartásához fűződő joga. Ugyanígy a gyermeknek is joga van a magán- és családi élete tiszteletben tartásához.

A magánszféra védelméhez való jog (Alaptörvény VI. cikk) közvetlenül az emberi méltósághoz való jogból mint anyajogból származik, azzal szorosan összefügg.

Az Alaptörvényt alkalmazva az Alkotmánybíróság 32/2013 (XI.22.) számú határozatában kifejtette: „A magánszféra lényege tekintetében azonban továbbra is fenntartható az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában megfogalmazott – a magánélet fogalmának esszenciáját jelentő, általános érvényű – megállapítás,

miszerint a magánszféra lényegi fogalmi eleme, hogy az érintett akarata ellenére mások oda ne hatolhassanak be, illetőleg be se tekinthessenek [36/2005. (X. 5.) AB határozat, ABH 2005, 390, 400.]

Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésében biztosított magánszférához való jog és az Alaptörvény II. cikke által garantált emberi méltósághoz való jog között különösen szoros a kapcsolat. Az Alaptörvény II. cikke megalapozza a magánszféra alakítása érinthetetlen területének védelmét, ami teljesen ki van zárva minden állami beavatkozás alól, mivel ez az emberi méltóság alapja. Az Alaptörvény értelmében a magánszféra védelme azonban nem szűkül le az Alaptörvény II. cikke által is védett belső vagy intimszférára, hanem kiterjed a tágabb értelemben vett magánszférára (kapcsolattartás), illetve arra a térbeli szférára is, amelyben a magán- és családi élet kibontakozik (otthon). (...).”

A gyermekek védelemhez és gondoskodáshoz való alapjoga kétségtelenül pozitív alapjogvédelmi kötelezettséget helyez az államra, az állam illetve önkormányzatok által fenntartott szolgáltatókra és hatóságokra. Az államnak kötelessége fenntartani a gyermekvédelmi alapellátást annak érdekében, hogy a gyermek mindenk felett álló érdeke érvényesülhessen és megelőzhető legyen a családban való súlyos veszélyeztetettsége. Ugyanez a pozitív alapjogvédelmi kötelezettsége az államnak a felperesek magán- és családi élet védelméhez való jogának alaptörvényi garantálása folytán is fennáll.

Az Alaptörvény VI. cikke mellett az Emberi Jogok Európai Egyezményének 8. cikke biztosítja a magánszféra védelméhez való jogot, annak egyik elemeként nevesítve a családi élet tiszteletben tartásához való jogot. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) megállapította⁹, hogy a családi élet védelme azt jelenti többek között, hogy a családi kötelek, kapcsolatok állami beavatkozástól mentes fejlődését kell támogatnia az államnak, és csak egészen kivételes körülmények indokolhatják a szoros családi kötelekbe, mint a családi élethez való jogba való állami beavatkozást. Azt is kimondta az EJEB¹⁰, hogy a gyermek megszületése pillanatától azt kell elősegítenie az államnak, hogy a meglévő családi, érzelmi kötelek tovább fejlődhessenek, a gyermek minél könnyebben integrálódjon a családjába. Tehát a magán- és családi élethez való jog hangsúlyos eleme a családi kötelekhez, azok építéséhez való jog, illetéknéppen mind a szülők mind a gyermekek oldaláról jogot keletkeztet a minőségi, családi kapcsolatok védelméhez. A családi élethez való jog sérelmét állapította meg az EJEB a jelen kereset tényállásához nagyon hasonló ügyben¹¹, amelyben hangsúlyozta a Bíróság, hogy „különösen kényszerítő okoknak” kell ahhoz fennállniuk, hogy egy csecsemő rögtön a születése után, az édesanyja akarata ellenére, a kórházban elszakításra kerüljön szüleitől.

Hangsúlyozza továbbá a Bíróság a 8. cikk értelmezésénél¹², hogy a gyermekek kiemelése kivételes, ultima ratio jellege mellett átmeneti jellegű eszköz is, hiszen az elsősorú cél a család újraegyesülése kell, hogy legyen. Továbbá, az is a családi

⁹ *Marckx kontra Belgium*, 1979.06.13-i ítélet

¹⁰ Például *Keegan kontra Írország*, 1994.04.19-i ítélet

¹¹ *K és T kontra Finnország*, 2001.07.12-i ítélet

¹² *Olsson kontra Svédország*, 1988.03.24-i ítélet

élethez való jog sérelmét jelenti a Bíróság joggyakorlata értelmében¹³, ha az állami gyermekvédelmi rendszer nem tesz „komoly és kitartó lépéseket” a gyermek hazagondozása érdekében.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága már számos esetben¹⁴ megállapította, hogy a magánszféra védelméhez való jog (8. cikk), bár elsődlegesen védelmet nyújt a magánszférába történő hatósági, állami beavatkozástól, bizonyos esetekben intézményvédelmi kötelezettséget is keletkeztet az állam oldalán. Még hozzá olyan esetekben állapít meg az EJEB pozitív állami kötelezettséget a magánszférához való jogból eredően, amikor a jogsértés különösen súlyos területet érint és nem áll azzal szemben erős közérdek. Az EJEB több olyan ügyben állapította meg a magánszféra védelméhez való jog megsértését, ahol a nemzeti hatóságok - hasonlóan jelen esethez - az érdemi segítségnyújtás helyett a legdrasztikusabb eszközt, a gyermek(ek) kiemelését választották.¹⁵ Az, hogy az állam megfelelő gyermekvédelmi alapellátás szolgáltatásával megelőzze a hátrányos helyzetű családok gyermekeinek családból való kiszakítását, olyan mélyen érinti nemcsak a gyermek, hanem a szülők magánszféráját is, hogy álláspontunk szerint e pozitív állami kötelezettség a szülők oldalán is a magán- és családi élet védelméhez való jogból egyértelműen levezethető. Különös tekintettel arra, hogy semmilyen közérdek vagy mások jogainak védelme nem indokolja az ellenkezőt, az alapellátás hiányát, a fokozatosság megsértését. Hiszen nemcsak a szülők és a gyermek, hanem nyilvánvaló közös társadalmi érdek is az, hogy minél több gyermek nevelkedhessen a családjában és minél kevesebb gyermek nevelkedjen szakellátásban.

Amikor tehát a védőnő magatartása sérti a fokozatosság elvét és amikor segítő, támogató szakmai munka helyett fenyegető kvázi hatósági közegeként hónapokkal a gyermekek megszületése előtt a kiemelésre tesz javaslatot, akkor ezzel megsérti a megszületendő gyermek és a szülők magán- és családi élethez való jogát valamint az érintett, megszületendő gyermekek – jelen esetben V. r. felperes - védelemhez és gondoskodáshoz való jogát.

A fentiek alapján a gyermekjóléti szolgáltató szintén a fokozatosság elvének megsértésével, az érdemi, segítő alapellátás nyújtásának elmulasztásával szintén megsérti a megszületendő gyermek és a szülők magán- és családi élethez való jogát valamint az érintett, megszületendő gyermekek – jelen esetben V. r. felperes - védelemhez és gondoskodáshoz való jogát.

A védőnő és a gyermekjóléti szolgáltató személyiségi jogsértése miatt a munkáltató és fenntartó önkormányzat, az I. r. alperes köteles helytállni, amely egyben saját mulasztásaival, az általa fenntartott gyermekjóléti szolgáltatás megfelelő szakmai

¹³ K. A. kontra Finnország, 2003.01.14-i ítélet

¹⁴ Például: *Marckx kontra Belgium*, 1979.06.13-i ítélet, *X és Y kontra Hollandia*, 1985.03.26-i ítélet, § 23, *Mincheva kontra Bulgária*, 2010.09.02-i ítélet, § 81, *R.M.S. kontra Spanyolország*, 2013.06.18-i ítélet.

¹⁵ Például: *Wallowá és Walla kontra Csehország*, 2006. október 26-i ítélet, *Moser kontra Ausztria*, 2006. szeptember 21-i ítélet, *P.C. és S. kontra Egyesült Királyság*, 2002. július 16-i ítélet

felügyeletének elmulasztásával, az általa munkáltatott védőnő munkája szakmai felügyeletének elmulasztásával szintén megsértette a megszületendő gyermek és a szülők magán- és családi élethez való jogát valamint az érintett, megszületendő gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogát.

A II. és III. r. alpereseknek a feljebb kifejtettek értelmében úgyszintén kötelessége (volt) a fokozatosság és az alapvető gyermeki és szülői jogok érvényre juttatása. Így ezirányú, részletesen kifejtett mulasztásaikkal ugyanezen alapjogokat, személyiségi jogokat sértették meg. A gyámhatóság továbbá indokolatlanul korlátozta és korlátozza folyamatosan a szülők és a gyermekek közötti kapcsolattartást. Ezzel az állami hatóság azon, a magánélethez való jog garantálásából fakadó kötelezettségét szegte meg, hogy indokolatlanul ne avatkozzon be a magán- és családi életbe, illetve megsértette az V. r. felperes védelemhez és gondoskodáshoz való jogát is.

A IV. r. alperes kórház az újszülöttek határozat nélküli visszatartásában, valamint a kórházi védőnői jelzés elmulasztásában megnyilvánuló jogellenes gyakorlatokkal szintén megsértették az V.r. felperesi gyermek és a felperesi szülők magánélet védelméhez való jogát illetve a felperesi gyermek védelemhez és gondoskodáshoz való jogát. A kórház esetében e személyiségi jogsértés egyrészt mulasztásban (jelzés elmulasztása a gyermekjóléti szolgáltató felé), másrészt abban nyilvánult meg, hogy nem tartózkodtak e jogok megsértésétől, hanem kvázi hatósági kényszerrel, hatáskör nélkül avatkoztak be e jogok gyakorlásába.

A tisztességes hatósági eljáráshoz és a hatékony jogorvoslathoz való jog megsértése

A Ptk. külön nem nevesíti, de az Alaptörvény mindenki számára garantálja a tisztességes hatósági eljáráshoz és a jogorvoslathoz való jogot (XXIV. cikk (1) és XXVIII. cikk (7)).

A 3/2014. (I.21.) AB határozat szerint: *“A tisztességes eljáráshoz való alapjoggal összefüggésben az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, hogy a tisztességes eljárás követelménye olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet megítélni [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]. Az Alkotmánybíróság több esetben kiemelte, hogy a tisztességes eljáráshoz való joggal szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog, vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [lásd például: 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 256.]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása mellett lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95.]”*

Az Alaptörvény XXIV. cikke a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog tartalmának részeként kifejezetten nevesíti a részrehajlásmentes eljárást, az ésszerű határidőn belüli ügyintézés és a határozatok megfelelő indokolását.

Az elsőfokú gyámhatóság a feljebb kifejtettek szerint további információ kérés nélkül elfogadta és határozatba foglalta a védőnő illetve a családgondozó kiemelési javaslatait,

határozataiban átvette a védőnő illetve a családgondozó megalázó és egyben sztereotip mondatait, és több esetben kirívóan megsértette indokolási kötelezettségét.

Az elsőfokú gyámhatóság az újszülöttek ideiglenes hatályú elhelyezéséről szóló határozatait valamennyi esetben késedelmesen hozta meg továbbá, valamennyi gyermek (átmeneti) nevelésbe vételére vonatkozó határozatait a törvényi határidőt többszörösen túllépve hozta meg.

Mindezzel a hatóság súlyosan megsértette a felperesek tisztességes eljáráshoz való jogát, amiért a II. illetve a III. r. alperes tartozik személyiségi jogi felelősséggel.

A 14/2015. (V. 26.) AB határozat, összefoglalva a jogorvoslathoz való joggal kapcsolatos alkotmánybíróági gyakorlatot, kifejti: “[30] (...) Minden jogorvoslat lényegi eleme a „jogorvoslás” lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát {23/1998. (VI. 9.) AB határozat ABH 1998, 182, 186., megerősítve: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]}.

[31] Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony jogorvoslat lehetőségének a biztosítását követeli meg, így nem csak abban az esetben állapítható meg az alapjog sérelme, ha a jogorvoslat lehetőségét teljesen kizárták {lásd például 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [61]}, hanem akkor is, ha a jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslat más okból nem tud ténylegesen és hatékonyan érvényesülni

[32] 2.2. A jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony érvényesülése azonban nem csupán a jogalkotóval szemben (a jogszabályok tartalmát illetően) fennálló követelmény, hanem az Alaptörvény 28. cikkéből következően (a jogszabályok értelmezése során) a jogalkalmazó szerveket is kötelezi. Mindez összhangban van az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 13. cikkében garantált hatékony jogorvoslathoz való jognak az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) ítélezési gyakorlatában kibontott tartalmával is. Az EJEB maga is hangsúlyozta ugyanis, hogy az Egyezmény 13. cikkében biztosított jogorvoslati jog hatékonyságának mind a jogszabályok, mind azok gyakorlati érvényesülését illetően is fenn kell állnia, amit az Egyezményben részes államok hatóságai nem akadályozhatnak működésük során jogszerűtlenül {Ilhan kontra Törökország [GC] (22277/93.), 2000. június 27., 97. bekezdés; Karácsony és mások kontra Magyarország (42461/13.), 2014. szeptember 16., 96. bekezdés; Szél és mások kontra Magyarország (44357/13.), 2014. szeptember 16., 93. bekezdés}.”

Álláspontunk szerint az újszülöttek ideiglenes hatályú elhelyezéséről szóló határozatok késedelmes meghozatala és közlése, továbbá az (átmeneti) nevelésbe vételi határozatok több hónapos késedelemmel történt meghozatala a felperesek tisztességes eljáráshoz való jogán túl a jogorvoslathoz való jogukat is sértette, hiszen ezen késedelmek folytán a szülők a törvényben garantált jogorvoslati lehetőségeikkel csak később tudtak élni, mint ahogy a törvény szerinti határidők hatósági betartása esetén élhettek volna. Ezért szintén a II- III. r. alperest terheli személyiségi jogi felelősség.

Az egyenlő bánásmódhoz való jog megsértése

Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése értelmében: *Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.*

A Ptk. kifejezetten nevesíti a személyiségi jogok között a hátrányos megkülönböztetés tilalmát, a Gyvt. is kimondja, hogy a gyermekek védelme során az egyenlő bánásmód követelményét meg kell tartani (3. § (2)).

Az egyenlő bánásmódhoz való jog tartalmát, érvényesítésének részletes szabályait továbbá külön törvény, a 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) szabályozza. Az alperesek valamennyien az Ebktv. személyi hatálya alá tartoznak: I. r. alperes az Ebktv. 4. § b) pontja alapján, a védőnő tekintetében a 4. § h) és k) pontja alapján, a gyermekjóléti szolgáltatás tekintetében a 4. § h) pontja alapján, a II. és III. r. alperes a 4. § c) pontja alapján, míg IV. r. alperes a 4. § k) pontja alapján. Tehát alperesek, illetőleg az I. r. alperes által fenntartott gyermekjóléti szolgáltató és az általa munkáltatott védőnő az egyenlő bánásmód követelményét jogviszonyaik létesítése során, jogviszonyaikban, eljárásaik és intézkedéseik során mindig kötelesek megtartani.

Az Ebktv. továbbá külön kiemeli a szociális biztonság és az egészségügy területét az egyenlő bánásmód biztosítása szempontjából:

24. § Az egyenlő bánásmód követelményét a szociális biztonsággal összefüggésben érvényesíteni kell különösen

a) a társadalombiztosítási rendszerekből finanszírozott, valamint

b) a szociális, illetve gyermekvédelmi pénzbeli és természetbeni, valamint személyes gondoskodást nyújtó ellátások igénylése és biztosítása során.

25. § (1) Az egyenlő bánásmód követelményét az egészségügyi ellátással összefüggésben érvényesíteni kell különösen az egészségügyi szolgáltatásnyújtás, ezen belül

a) a betegségmegelőző programokban és a szűrővizsgálatokon való részvétel,

b) a gyógyító-megelőző ellátás,

(...)

során.

Amint azt feljebb már kifejtettük, álláspontunk szerint az alperesek a felperesek egyenlő bánásmódhoz való jogát is megsértették, méghozzá a feljebb kifejtett személyiségi jogsértésekkel mint alapjogsértésekkel összefüggésben. Az egyenlő bánásmódhoz való jog megsértése alperesek részéről felperesekkel szemben ebben a vonatkozásban **közvetlen hátrányos megkülönböztetést** valósított meg.

Az Ebktv. 8. §-a értelmében: közvetlen hátrányos megkülönböztetésnek minősül az olyan rendelkezés, amely következtében egy személy vagy csoport valós vagy vélt védett tulajdonsága, így többek között bőrszíne, nemzetisége, társadalmi vagy vagyoni helyzete miatt részesül kedvezőtlenebb bánásmódban, mint amelyben más, összehasonlítható helyzetben lévő személy vagy csoport részesül, részesült vagy részesülne.

A 7. § (2) bekezdéséből következik, hogy a 8. § szerinti rendelkezésen valamely magatartást, intézkedést, feltételt, mulasztást, utasítást vagy gyakorlatot is érteni kell. Megjegyezzük továbbá, hogy *a magatartás* a polgári jogban magában foglalja a nem tevést és a túrést is.

A közvetlen hátrányos megkülönböztetés megállapításának feltétele egyrészt az, hogy a sérelmet szenvedőt egy összehasonlítható helyzetben lévő személyhez, csoporthoz képest kedvezőtlen bánásmódban részesítsék, másrészt az, hogy erre valamely védett tulajdonsága miatt kerüljön sor.

Az Ebktv. speciális bizonyítási szabályokat határoz meg. A 19. § (1) szerint a felperesnek nem bizonyítania, hanem **valószínűsítenie kell** bizonyos körülményeket. A valószínűsítés a bizonyításnál alacsonyabb fokú terhet ró az eljárásban a felperesekre. A 384/4/2008. (III.28.) TT. sz. állásfoglalásában az EBH tanácsadó testülete meghatározta a **valószínűsítés** tartalmát: *A valószínűsítés olyan bizonyítás, amelyből az átlagember azt a következtetést vonja le, hogy objektív megítélés alapján a panaszos panaszra megalapozott.*

A felpereseknek a 19. § (1) értelmében azt kell valószínűsíteniük, hogy ténylegesen, illetve az alperesek által vélelmezten a roma nemzetiséghez tartoznak. Valószínűsíteniük kell továbbá, hogy őket az alperesek részéről hátrány érte. Az EBH Tanácsadó Testületének 384/4/2008. (III.28.) TT. sz. állásfoglalása¹⁶ és a joggyakorlat értelmében a felperesnek nem kell a hátrány és a tulajdonság közötti okozati összefüggést sem bizonyítani, sem valószínűsíteni.¹⁷ Ennek kapcsán kifejtette a Tanácsadó Testület azt is, hogy „a diszkrimináció egyes fajtáinak bizonyításánál egyaránt figyelembe kell venni az eltérő törvényi definíciókat és a bizonyítás speciális szabályait”, vagyis jelen esetben az Ebktv. 8.§ illetve a 9.§ és 10.§ (1) bekezdéseit a 19.§-al összeolvasva kell értelmezni.

Közvetlen hátrányos megkülönböztetés esetében a felperesek által valószínűsítendő hátrány valamely kedvezőtlen bánásmódból fakad. Az I. r. alperes, illetve felelősségi körébe tartozó védőnő és családsegítő, a II. és III. r. alperes, valamint a IV. r. alperes a feljebb kifejtettek értelmében a felperesekkel szemben roma származásuk miatt sorozatos jogsértésekből álló, alapjogsértéseket eredményező gyermekvédelmi gyakorlatot folytattak.

Tekintettel arra, hogy a felpereseket a közvetlen hátrányos megkülönböztetés alapjogaik gyakorlásával kapcsolatban érte, a kedvezőtlen bánásmód alátámasztása nem igényel különösebb, önmagában álló valószínűsítést. Az Alaptörvényben garantált

¹⁶ Az állásfoglalás itt érhető el: http://www.egyenlobanasmod.hu/tt/TTaf_200804

¹⁷ „Az egyenlő bánásmód követelményének megsértése esetén indított polgári és közigazgatási eljárásokban érvényesülő kimentési bizonyítás célja, hogy kompenzálja az igényt érvényesítő bizonyítékokhoz való hozzájutása terén fennálló hátrányt. A jogszabályban előírt körülmények valószínűsítésén túlmenően **nem lehet az igényt érvényesítőre hárítani a hátrány és a védett tulajdonság közötti okozati összefüggés bizonyításának a terhét.**”
„Amennyiben a sérelmet szenvedett személy, vagy a közérdekű igényt érvényesítő a fentiek szerint eleget tesz valószínűsítési kötelezettségének, az Ebktv. 19. §-a alapján mintegy vélelmezni kell az egyenlő bánásmód követelményének megsértését, mely vélelem a kimentési bizonyításban dönthető meg.”

alapjogok gyakorlásának, illetve e jogok élvezete biztosításának megsértése fogalmilag magában foglalja a kedvezőtlen bánásmódot, illetve az azzal okozott hátrányt, tekintve, hogy a kedvezőtlen bánásmód a jogsértésnél, különösen az alapjogsértésnél enyhébb fokú negatív magatartást/rendelkezést jelent.

A felpereseket ráadásul az alapjogsértések folytán, közvetetten súlyos, visszafordíthatatlan hátrány érte, hiszen az I., II. és III. r. alperesek alapjogsérelmekhez vezető magatartása, mulasztásai mind hozzájárultak ahhoz, hogy a gyermekeket esetlegesen veszélyeztető körülmények a gyermekvédelmi alapellátás segítségével nem kerültek elhárításra és így sor kerülhetett arra, hogy az újszülött gyermekeket szüleiktől néhány napon elszakítsák. Ennek a hátránynak az okozásában a kórház (IV. r. alperes) is szerepet vállalt a kórházi védőnői jelzés elmulasztásával a gyermekek határozat és hatósági jogkör nélküli visszatartásával. E súlyos és visszafordíthatatlan hátrány az alperesek felperesekkel szembeni sorozatos kedvezőtlen bánásmódjából fakadt.

Felperesek álláspontja szerint őket a kedvezőtlen bánásmód (vélt illetve valós) roma nemzetiségi származásuk miatt érte az alperesek részéről, amely tulajdonság az Ebktv. 8.§ e) pontja alapján minősül védett tulajdonságnak.

Az EJEB gyakorlata értelmében az etnikai (nemzetiségi) származás különösen védett tulajdonság. Az EJEB gyakorlata szerint egy bánásmód akkor kedvezőtlen, vagyis a különböző bánásmód akkor diszkriminatív, ha annak nincs objektíven és ésszerűen igazolható indoka. Az EJEB szerint, amikor a kedvezőtlen bánásmód faji, etnikai származáson vagy bőrszínen alapul, az objektív és ésszerűen igazolható indok fogalmát a lehető legszigorúbban kell értelmezni. (Sampanis és mások kontra Görögország, 2008. június 5, 69. §, Orsus és mások kontra Horvátország, 2010. március 16, 156. §) Az EJEB szerint „*a – többek között – etnikai származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés a faji diszkrimináció egy bizonyos formája. A faji diszkrimináció a hátrányos megkülönböztetés különösen szegyenletes formája, és veszélyes következményeire tekintettel különleges figyelmet és erélyes fellépést igényel a hatóságok részéről. Ezért a hatóságoknak minden rendelkezésükre álló eszközt be kell vetniük a rasszizmus elleni küzdelemben, megerősítve ezáltal a demokráciába vetett hitet egy olyan társadalom víziójával, ahol a sokszínűséget nem fenyegetésként élik meg, hanem a kulturális gazdagodás forrásaként.*” A Bíróság a Horváth és Kiss kontra Magyarország ítéletében azt is kimondta, hogy “*a romák viharos történelmük és gyökereik folytonos feltépése következtében sajátosan hátrányos helyzetű, sérülékeny kisebbséget alkotnak. Ezért különleges oltalmat igényelnek. Sérülékeny helyzetük azt jelenti, hogy igényeikre és eltérő életmódjukra külön figyelmet kell fordítani, mind a vonatkozó jogszabályi környezetben, mind a konkrét ügyekben hozandó határozatok esetében.*”¹⁸

Jelen per felperesei valamennyien roma származásúak (a felperesi szülők közül egyedül IV. r. [felperes] nem roma származású, azonban annál fogva, hogy a III. r. felperessel, egy roma asszonnyal él együtt és három közös gyermekük van, a településen őt is romának tekintik), erre vonatkozóan személyes meghallgatásuk során

¹⁸ Horváth és Kiss kontra Magyarország ítéletből van, az előbbi a 101. szakasz alatt, ez pedig a 102. alatt

szóban is nyilatkozthatók. Az I., II. és III. r. alperesek szóbeli és írásbeli előítéletes megjegyzéseiből az tűnik ki, hogy a felpereseket ezen tulajdonságuk miatt diszkriminálják.

Tudomásunk szerint a keresetlevél elején összegzett, alapjogsértéseket előidéző gyakorlat az összehasonlítható helyzetben lévő nem roma [települési] lakosokat nem érinti. Ez közvetetten levezethető abból az információból, hogy tudomásunk szerint [településen] kizárólag roma családokból emeltek ki gyerekeket az utóbbi három évben. Ezt – a településen köztudomásúnak tekinthető tény - támasztják alá az 52. számon csatolt (Tiszaújvárosi Gyámhivaltól származó) közérdekű adatok, amelyek nagyrészt lefedik az általunk ismert eseteket: 2013. évben a 21 ideiglenes hatályú elhelyezésből 14 elhelyezés; 2013. évben a 23 nevelésbe vételből 19 nevelésbe vétel; 2014. évben a 6 ideiglenes hatályú elhelyezés mindegyike; és ugyanezen évben a 10 nevelésbe vételből 6 nevelésbe vétel érintett általuk ismert, roma származású gyermeket.

A roma származáson alapuló diszkriminációt támasztják továbbá alá azok a romákkal szembeni előítéletességről tanúskodó, romákkal szembeni sztereotípiákat visszatükröző mondatok, amelyek mind a védőnő, mind a családgondozó részéről szóban, valamint az általuk írt dokumentumokban, illetve az ezeket átvevő gyámhatósági határozatokban megjelennek, mind részükről a felperesek állítása szerint szóban elhangzottak (ld. részletesen kifejtve feljebb a tényállási részben – II. pont).

A IV. alperes kórház esetében szintén valószínűsíthető a tiltott hátrányos megkülönböztetés a felperesekkel szemben. A IV. r. alperes által a felpereseknek okozott hátrány a kórházi védőnői jelzés hiányából és a határozat nélküli visszatartásból fakadóan okozott alapjogsértés. Ezen felül a felpereseknek a közvetlen hátrányos megkülönböztetés valószínűsítéséhez csak azt kell valószínűsíteniük, hogy a jogsértés időpontjában rendelkeztek a védett tulajdonsággal az alperes által vélelmezhetően. Erre vonatkozóan, mint már feljebb jeleztük, a felperesek személyes meghallgatásuk során nyilatkozthatóak.

.....

A fentiekben kifejtett alapjogsértéseken túl **hátrányt** jelentett a felperesi szülők számára az a megalázó és félelemteli légkör, ami körülöttük a településen illetve a gyermekvédelmi szereplők viszonylatában kialakult.

Az Ebktv. 10. § (1) szerint zaklatásnak minősül az az emberi méltóságot sértő, szexuális vagy egyéb természetű magatartás, amely az érintett személynek a 8. §-ban meghatározott tulajdonságával függ össze, és célja vagy hatása valamely személlyel szemben megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy támadó környezet kialakítása.

Zaklatás esetén is irányadó az Ebktv. 19. §-a, amely következtében tehát a zaklatást elszenvető félnek azt kell valószínűsítenie, hogy:

- *hátrány érte*: olyan emberi méltóságát sértő magatartással szembesült, amely miatt meggyőződése szerint *megfélemlítő, ellenséges, megalázó, megszegyenítő vagy támadó környezet* alakult ki vele szemben, továbbá
- *a jogsértéskor rendelkezett valamilyen védett tulajdonsággal.*

Az EBH Tanácsadó Testületének 384/5/2008.(IV.10.) TT. sz. állásfoglalása a zaklatás és a szexuális zaklatás fogalmáról szerint: „*A zaklatás magyar fogalma az emberi méltóságot sértő magatartást tiltja, amely változatos módon valósulhat meg. Általánosságban sérti az emberi méltóságot a lealacsonyító, megalázó, lekicsinylő, sértő, bántó magatartás. Annak tekinthető a megsértett személy emberi tulajdonságán való ércelődés, e tulajdonság "kifigurázása", gúny vagy durva tréfa tárgyává tétele, valamint a fizikai kontaktus révén való megalázás. Figyelembe kell venni az adott eset összes körülményét, így például az elhangzó kijelentéseket, azok jellegét, valamint azt a helyzetet, amelyben elhangzanak.*

Különös körülményt igényel a zaklatás megítélése, mert a jogalkotó a sérelmet szenvedett személy szubjektív benyomásait vonja értékelés alá, amikor egyrészt méltóságot sértő magatartásról, másrészt ellenséges és megalázó, megszégyenítő, megfélemlítő vagy éppen támadó környezetről beszél. Fontos kiemelni, hogy a legtöbb esetben a zaklató visszaél pozíciójával, az alá-fölé rendeltségből eredő helyzetével.”

A védőnő és a családgondozó a kvázi hatósági fellépéssel, a szóbeli és írásbeli fenyegetésekkel, előítéletes, továbbá magánszférába beavatkozó megjegyzésekkel, a gyámhatóság pedig azzal, hogy átvette határozataiban ezeket a megjegyzéseket, közvetlenül a felperesi szülők emberi méltóságát sértették, ahogy ezt már feljebb kifejtettük. Emberi méltóságot sértő magatartásuk nemcsak alapvető jog gyakorlásával összefüggő hátrányos megkülönböztetést eredményezett, hanem az I., II. és III. r. alperesek az Ebktv. értelmében **zaklatták** a felperesi szülőket, hiszen e magatartásuk kifejezetten a felperesi szülők védett tulajdonságával, roma származásával függött össze és annak hatásaképpen megfélemlítő, megalázó és megszégyenítő környezet alakult ki a felperesi szülőkkel szemben, egyrészt a gyermekvédelmi szereplők környezetében, másrészt abban a települési mikrokörnyezetben, amelyben élnek.

Az idézett állásfoglalásból látható, hogy zaklatás esetében különösen hangsúlyos a sérelmet szenvedő szubjektív értékelése – ezért ebben a tekintetben a felperesi valószínűsítés meghatározó része lesz – a már ismertetett, iratokkal alátámasztott megalázó, sértő megjegyzéseken túl - a felperesi szülők személyes meghallgatása során teendő vallomása. Emellett hangsúlyozandó, hogy a védőnő, illetve a családgondozó, bár a rájuk vonatkozó jog- és szakmai szabályokból mellérendelt viszony következik, [településen] kifejezetten hatósági közegként viselkednek, így a zaklatásnál jellemző alá-fölérendeltségi pozíció esetükben a felperesi szülők viszonylatában ugyanúgy megjelenik, mint a gyámhatóság és a szülők viszonylatában. Erre vonatkozóan is tudnak majd nyilatkozni a felperesi szülők.

Az I. r. alperes nemcsak a védőnő és a családgondozó aktív zaklató magatartása miatt felel, hanem saját, munkáltatóként, fenntartóként elkövetett mulasztásai miatt is, amelyek mibenlétét feljebb már részleteztük, hiszen a zaklatás megvalósítható mulasztással is.

A II. és III. r. alperes azért felel a közvetlen hátrányos megkülönböztetésen túl a felperesi szülők zaklatásáért is, mert határozataiban átvette a védőnő és családgondozó előítéletes, megalázó, a gyermekvédelmi intézkedés szempontjából irreleváns megjegyzéseit, és ezzel fokozta a felperesi szülők ellen kialakuló ellenséges,

megfélemlítő megalázó, megszegényítő környezetet.

.....

Az Ebktv. 19. §-ában az igényérvényesítőre telepített valószínűsítési kötelezettségüknek felperesek jelen keresetlevélben és mellékleteikben foglaltakkal, valamint a felperesi szülők személyes meghallgatása, végül megidézni indítványozott tanúk tanúvallomásaival és egyéb okirati bizonyítékokkal kívánnak eleget tenni.

Amennyiben felperesek sikeresen valószínűsítik a törvény szerinti körülményeket a hátrányos megkülönböztetés és a zaklatás vonatkozásában, úgy az Ebktv. 19. § (2) bekezdése értelmében alperesekre hárul annak bizonyítása, hogy a felperesek által valószínűsített körülmények nem álltak fenn, vagy az egyenlő bánásmód követelményét megtartották, vagy az adott jogviszony tekintetében nem voltak kötelesek megtartani.

Fontos kiemelni, hogy az Ebktv. 7. § (3) értelmében a 7. § (2) szerinti kimentésnek nincs helye a nemzetiségi hovatartozáson (8. § e)) alapuló közvetlen hátrányos megkülönböztetés esetében. Tekintettel arra, hogy a zaklatás a közvetlen hátrányos megkülönböztetés egy speciális fajtája, ezért a nemzetiségi hovatartozáson alapuló zaklatás esetében sincs helye a 7.§ (2) szerinti kimentésnek az alperes oldalán.

Ez azt jelenti, hogy az alperesek a közvetlen hátrányos megkülönböztetés és a zaklatás megvalósulása vonatkozásában nem hivatkozhatnak arra, hogy az általuk a peresített időszakban folytatott gyakorlat a hátrányt szenvedők alapvető jogát másik alapvető jog érvényesülése érdekében, elkerülhetetlen esetben korlátozta (és a korlátozás a cél elérésére alkalmas és azzal arányos), illetve arra sem, hogy a gyakorlatuknak tárgyilagos mérlegelés szerint az adott jogviszonnyal közvetlenül összefüggő, ésszerű indoka volt.